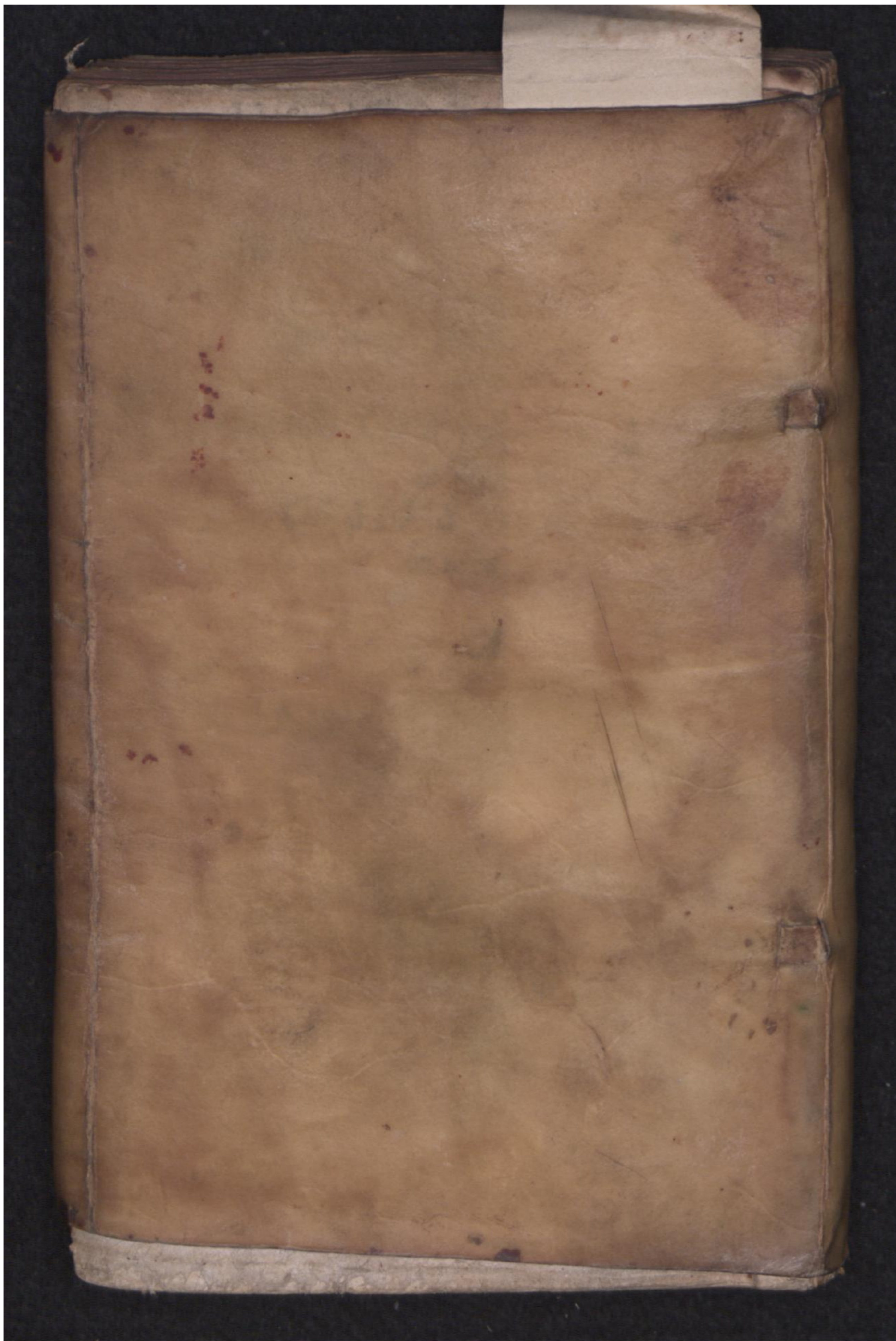

3365.

Lig
Som i Et
Salige Herr
Mursis: Car
Regerendis R
lige holdit i
Den IX.
Som

Idi Storm
stis Herr Chr
Konning til Dan
Menige Rigern
Adels oc

Peder Jens

Hud giffuer

Prent i K
Marz

Ligpredicken

Som i Erlige/ Velbyrdige oc Salige Herris/ Niels Kaasis/ Kong: Maiests: Cantzelers oc Danmarckis Rigis Regerendis Raads Begraffuelse bleff sørgelige holdit i vor Frue Kircke i Kiøbenhaffn/ Den IX. Søndag effter Trinitatis, Som vaar den 28. Iulij, Anno 1594.

Udi Stormectige oc Høybaarne Førstis Herr Christians den Fierde / Udvald Konning til Danmarck oc Norgis Riger etc. Menige Rigens Raads/ Oc mange Adels oc gaat Folckis Nœruerelse/

Aff

Peder Jenssøn Vinstrup D.

S. S.

Sirach 10.

Gud giffuer en hederlig Cantzeler.

Prentet i Kiøbenhaffn / Aff Matz Vingaard/ 1594.

Niels Kaasis Fæderne.

Niels Kaasis
Møderne.

Erlig oc Vel-
byrdig Frue/ Fru Jde Kaas
til Torup Gaard/ sampt alle Erli-
ge Velbyrdige nu salige Niels Kaasis
Kong: Maiests: fordum Cantzelers/ oc
Danmarckis Rigis Regerendis Raads
Brødrebørn oc Søstrebørn/ met deris
Erlige V. Suogre oc Blods foruante/
mine Gunstige Herrer oc gode
Venner/ Ynsker ieg

Naade/ Lycke oc Salighed til Liff
oc Siæl/ aff Gud ved vor eniste Frelsere
JESVM CHRJSTVM.

VRomme Frue Jde/ Gunstige Herrer oc gode Venner allesammen. Det vaar brugeligt hos de Greker/ Rommere oc andre saadane vise Hedninge/ at naar nogen ypperlig oc merckelig

lig

lig Mand/ som haffde indlagdt en-
ten stor Ære/ Triumph oc Seyer-
uinding/ eller oc met høy Vijsdom/
snilde raad oc daad regerit Riger
oc Land / affueriet Menighedens
skade oc wlycke/ eller i andre maade
tient deris Fæderne Land oc geme-
ne mand/ at de dennom baade i leff-
uendis Liff / Oc besynderlig effter
Døden haffue oprettit oc opreist/
huer effter sin Mandelige bedrifft
oc Gierning/ Monumenter oc min-
de/ Som hine skøne *Pyramides, Ar-
cus Triumphales*, Kaaber Støtter/
Steen Pillere oc andit saadant /
som hos dennom findis/ oc i Histo-
rier omtalis/ giffuer tilkiende. Dis-
ligiste met Dict oc skrifft holt deris
ærlige Naffn oc Rycte vdi euig hu-
kommelse. Der met at beuise først
deris Tacksigelse mod saadanne de-

ris

ris affdøde Forfædre. Derneſt at giffue Dyd oc Ære ſin tilbørlige Roos oc priis/ oc der hos at opuecke oc tillocke andre at indtræde i ſaadane drabelige Mends Fodſpor/ oc dennom i ærlige Raad oc Daad at efterfølge. Ja/ dette haffuer icke alleniſte verit hos Hedningene brugeligt/men oc hos Guds Folck/ ſaa vel i det Gamle ſom Ny Teſtamente/huilcke baade met bedre Forſtand/ ſaa oc til bedre brug/ haffue deris affdøde/ ſom nogit merckeligt oc beſynderligt ved Guds Krafft i deris leffuendis Liff vdrettit haffde/ ſaadane Amindelſer efterlat/ dennom til ære oc Chriſtelig efterſagn/ oc andre til paamindelſe om den GVds Velgierning/ at hand giffuer oc forlæner fromme/viiſe oc nyttige Mend/ ved huilcke hand megit

megit gaat anstiffter oc vdretter: Saa oc at det kunde vere en Paamindelse/at saadane Menniske icke bliffue borte vdi Døden / men at deris Siæle leffue hos HErren i Himerige/lige som deris ærlige Legome oc naffn beuaris hos Mẽniskene i Jorderige/ indtil de paa den yderste HErrens tilkommelsis dag bekomme en ærefuld Opstandelse/ oc siden i Himerige euig triumphere/ oc anname den rette vforuisnelige ærens Krone/huilcken Liffsens Første oc ærens Konning Christus JEsus skal dennom met beprydе/ Oc da oprette den *Arcum triumphalem*, eller Monument oc minde/som aldrig aff nogen Fiende / Dieffuelen / Verden eller nogit Creatur skal nederslais eller kuldkastis / ey heller aff Tiden foruandlis eller forkrenckis.):::(

Efftervi/ at saadan skick/ altid haffuer verit/ saa vel hos Christne som Hedningene/ de Døde at ære oc i saa maade beholde deris loffli- ge hukommelse: Da bør oss ocsaa her i disse Land oc Riger/ icke effter Hedenske viis/ men som rette Chri- stne/ huilcke aff GUds Ord ere grundelig her om vnderuiste/ at op- reyse Monumenter oc Tacknem- meligheds Tegen/ icke vduortis all- eniste (huilckit er forfengeligt) men i vore Hierter oc Hukommelse/ met tilbørlig Reuerentz oc Amindelse/ offuer alle dennom/ som haffue aff høyeste flit/ forfremmit oc hulpit den menige Mands beste/ baade i de vduortis timelige ting/ Oc disli- giste i Salighedsens sag/ befordrit GUds salige Ord oc ære/ Skolers oc Kirckers opbyggelse/ verit fattige

Christi

Christi Lemmers/ Enckers oc Fa-
derløse Børns fordrere oc forsuar/
oc effterladit sig hos alle Stater it
Christeligt Naffn oc minde/ som
deñe eders salige Broder oc Blods
foruante E. W. Niels Kaas/ huil-
cken ocsaa haffuer verit (som *Xeno-
phon* kalder saadanne tro Mend)
Κοινὸν ἀγαθὸν, Det er: It gemene go-
de/ oc huer Mañds Hielpere oc be-
fordrere/ Ja (som Paulus siger)
Vas Misericordiæ Dei, It GUds
Naadis gescheft oc redskaff/ ved
huilckit hand megit gaat/ til sit hel-
lige Naffns æris forfremmelse/ sin
Kirckis opbyggelse oc Menigheds
velfart/ vdrettit haffuer. Oc effter
hand sit Liff oc Løb i denne Verden
fuldendede/ oc bekom it saligt oc stil-
le endeligt/ haffuer hand effterladit
sig hos alle stender/ it ærligt/ Chri-

):·:(steligt

steligt oc vdødeligt Naffn / Oc skal her efter paa Dommedag visselig opreysis til euig Glæde oc Herlighed aff den HERre Christo / huilcken hand i sit gantske Liff oc leffnit til den sidste Aandedret trode/ paakaldede/ ærede oc bekiende.

Dette er Aarsagen/ huorfaare ieg som den allerringiste / vilde end ocsaa beuise hannom denne sidste ære oc Tieniste / oc lade ved Prenten vdgaa/ effter E. V. anfordring/ saa vel som andre gode Folckis idelige begiering/ denne ringe oc enfoldige Ligpredicken/ som her vdi vor Frue Kircke i Kiøbenhaffn/ i mange ypperlige oc Gudfryctige Personers nærueerelse / bleff forhandlit: Gud aff Himmerige til ære: Dernest denne salige Herre til amindelse oc Tacksigelse / paa mine egne oc

gantske

gantske Clericietz vegne/ huis *Mecœnas, Conseruator*, Hielpere oc forsuar/ hand met de andre hans Velbyrdige Medbrødre/ nest Gud oc Kong: Maiest: vaar/ den stund hand leffuede her i Verden.

Der hos ocsaa / at den kunde vere E. V. til trøst oc husualelse / som ved denne timelige Død myste saadan en ypperlig Broder/ Frende/ Suoger oc Ven/ at naar i dette læse/ kunde der aff føre eder til Hierte denne salige Mands ærlige Leffnit/ Christelige affskeed/ oc paamindis om det ypperlige / ærlige oc wdødelige Naffn/ hand haffuer sig oc alle sine Venner efterlat / huilcket er oc bliffuer hannom oc hans ganske Slect oc Adelige Stamme/ de Kaaser / oc alle som dennom enten met Blod eller Baand paarøre /

altid

altid til Christeligt Efftersagn oc berømmelse. Oc haffuer ieg slet ingen tuil der paa / at i som ere denne ædelige Herris Byrd oc Blodsforuandte / Suogre oc Moffue / icke allenisste met flit oc omkaast giøre oc oprette hannom it ærligt Monument her i Verden: Men megit mere eders høyeste flit anuender / hans Christelige oc ærlige Fodspor at efftersølge / Oc at dette ærlige Naffn / huilckit hand (som nu sagt er) sig selff oc sin gantske Stamme oc Sleet efftlerladt haffuer / altid kand bliffue hos eder / som det allerypperste Klenodie / ved macht holdit oc beuarit / oc icke tilstede / at det enten aff eder selff / eller nogen aff eders / formedelst nogen vtilbørlige væsen eller ond Bedrifft / som saadant ædel Blod icke kunde vel an-

staa /

staa / skulde bliffue formørckit eller besleckit. Thi ellers vaare det mere til spaat oc vanære end høy berømmelse / at rose sig aff den / som mand icke selff / huercken vdi gemøde / fromhed / Vijsdom / Mandom oc andre induortis Dyder / ligner oc eyner / men alleniste vdi Vaaben / Naffn / Herkomst / eller andre saadane vduortis ting / som ere forgengelige oc vbestandige / ligeruis som en efterlignelse i en Speyel / huilcken strax forsuinder oc bliffuer borte / naar det rette Hoffuit oc Ansict frauendis oc borttagis.

Sammeledis er det ocsaa skeet / at disse Rigers indbyggere / ædle oc vædle maa / naar de denne salige Mands Ligpredicken oc Historie læse / der vdaff opueckis til Tacksigelse mod Gud Allsommectigste for han-

hannom oc andre saadanne nytti-
ge Danske Mend/hand disse Land
oc Riger / vdi denne onde besuerli-
ge tid/ giffuer oc forlæner/ Oc der
hos huer effter sin Stand oc Em-
bede at paamindis / saa at føre sit
Leffnit oc Kald / vere sig høyt eller
nedrigt/at de i lige maade kunde be-
holde Troen oc en god Samuittig-
hed til yderste Aandedræt/ oc lade
saadant it ærligt Naffn effter sig/
som denne salige Mand giort haff-
uer / foruentendis siden met han-
nom en æreful opstandelse/ oc den
Himmelske glæde oc Salighed hos
Gud / hans hellige Engle oc alle
Christne i det euige Rige/ huor de
skulle skinne som Stiernerne paa
Himmelen / oc besynderlige de som
Dan.12. haffue regerit/ lærdt oc faarestaait
1.Cor.15 andre (som Daniel oc Paulus lære)
skulle

skulle som Morgenstiernen liuse vdi euig klarhed / ære oc glæde / oc samme Herlighed euig nyde oc beholde. Effter huilcken Salighed oc glæde / ieg veed / kiere Frue Jde / eder nu at stunde oc lengis / Oc met den gamle Simeone / sampt alle GVds kiere Børn / Hiertelig begiere at fare i Fred / oc see oc samlis igen / icke allenîste met denne salige Herre / eders Jordiske Broder: Men ocsaa met allis vor Himmelske Broder JEsu Christo / huilcken skal paa den dag (som ieg nu sagde) forklare hans / vore oc alle GVds Børns døde Legome / oc giøre dennom sit ærefulde Billede lige / formedelst den macht / hand kand sig alting vndertuinge. phil. 3

Oc er fordi min ydmyge oc kierlige Bøn til Eders Welb. alle oc

huer / at i denne min ringe / dog godmeente Tieniste vilde til Tacke tage / oc den lade eder vel befalde. Oc der som ieg videre aff mine ringe gaffuer oc formue kand giøre eller vdrette nogit / Eder / eller nogen aff eders til Tieniste / ære oc villighed / kand vere / skulle i altid finde mig villig oc redebon / som eders Tienere oc gode Ven.

Gud den Hellige Trefoldighed / som er Fader / Søn oc Hellig Aand / velsigne oc benedide / spare oc beuare eder alle / lenge oc vel til Liffs oc Siæls velfart / A M E N.

Kiøbenhaffn alle Helgens Dag / Anno 1594.

E. W. W.

P. I. V. D.
S. S.

Disse efterfølgendis Ord/ skriffuer den hellige Sirach i sin Bogs 44. Capitel.

* * *

VADER oss loffue de Naffnkundige Folck/ oc vore Fædre/ effter huer andre.

HERREN haffuer giort mange herlige ting mod dem aff begyndelsen/ ved sin store Mact. De haffue vel regerit deris Kongerige/ oc giort loff-lige gierninger. De haffue verit vise i Raad oc Spaadom. De haffue regerit Land oc Folck/ met Raad oc Skriff-

tens Forstand. De haffue lert *Musicam*, oc dictet Aandelige Viser. De haffue oc verit Rige/ oc de haffue hafft stort Gods/ oc regerit i Fred / den stund de vaare her. Saa haffue de alle verit Lofflige i deris Tid / oc rosede i deris Liff/oc de lode it Erligt Naffn effter sig. Men de andre haffue ingen Pris/ oc de ere omkomne / lige som de haffue aldrig verit. Oc der de end Leffde / da vaare de / lige som de haffde icke Leffuit/oc deris Børn ocsaa effter dem.

Men

Men disse hellige Folck/ hues Retferdighed icke bliff-uer forglemt/ haffue behul-dit en god Arff / met deris Børn. Deris efterkomme-re ere bleffne i Pacten / oc for deris skyld ere deris Børne-børn stedse oc altid bleffne ved mact/ oc deris Loff skal icke forgaa. De ere begraffne i Fred / Men deris Naffn leff-uer Euindelige. Folckene tale om deris Vijsdom/ oc menigheden kund-giør deris Loff.

FRomme Christ-
ne oc Elskelige Guds
Børn / at wi paa denne
Tid oc sted ere sørgelige
forsamlede i denne Erli-
ge Velbyrdige oc Høyuise nu Salige
Mands/ Niels Kaasis til Torup Gaard
Konge: Maits: Cantzelers oc Danmar-
ckis Rigis regierendis Raads Jordeferd
oc Begraffuelse/ er skeed for disse effterføl-
gende aarsagers skyld.

I. Først at wi met denne vor ærlige
nærueerelse kunde beuise denne salige Her-
ris Legome den allersidste tieniste oc tilbør-
lige Ære oc Reuerentz / som wi hannom
i denne Verden til sidste Valet oc gode
nat plictige ere / baade for hand haffuer
verit/ (den stund hand leffuede) den hel-
1. Cor: lig Aands Tempel oc Bolig / oc CHRi-
6. stus haffuer formedelst Troen / Boit i
hans Hierte / vdi huilcken samme stadige
Tro oc Bekiendelse hand er bleffuen var-
actig til Enden / oc Salig hensoffuit i
en sand oc aluorlig JEsu CHRisti paa-
kaldelse/ oc skal bekomme effter en ærefuld
Op-

Opſtandelſe paa den yderſte Dag det E-
uige Liff oc Salighed met CHriſto oc al-
le GVds Engle oc Vdualde.

Diſligeſte fordi hand haffuer verit
GVds Naadis Redſkaff/ en megit nyt-
tig Lem vdi CHRiſti Menighed/ oc tient
Gud/ Kongen/ ſit Fæderne Rige oc alle
Indbyggere til gaffn oc beſte. Huor-
faare oſſ nu i ſaa maade bør at beuiſe vor
Tacknemmelighed mod hañom oc hans
effterleffuendis Venner/ for all den ſtore
wmage/ Tieniſte oc Velgierning hand
oſſ alle/ oc huer i ſynderlighed/ den ſtund
hand vaar i denne Verden beuiſt haffuer/
huilckit GVD hannom i ſit Euige Rige
belønne.

Derneſt ere wi tilſammen kom- II.
ne at betencke oc offuerueye de ſtore Vel-
gierninger/ Gud Allſommectigſte oſſ ved
denne Salige Herre oc andre vore Chri-
ſtelige Øffrighed beuiſt haffuer/ oc endnu
paa denne Dag (dis ſkee hannom Euig
Pris oc Ære) beuiſer/ oc derfaare tacke
ſamme euige gode Gud oc kiere Fader/
bedendis hannom Hiertelige at hand
fremdelis vil vere vor Beſkyttere oc Be-

skermere / giffue gode Raad oc Anslag / affuende sin Vrede oc Hæffn fra disse Riger oc Lande / holde alle Stater i Fred oc Enighed / oc Naadelige beuare vor fromme Øffrighed / som endnu igen leffuer fra alt ont/ oc giffue oss alle oc huer sin Naade saa at skicke oss i vort Kald oc Bestilling / at wi icke met vor Wtacknemmelighed foraarsage den Retferdige oc strenge Gud oss met Straffen at hiemsøge / oc oss sine Gaffuer at berøffue / huilckit lader sig ansee visselig at ville skee / der som wi icke snarlige oss til hannom met sand Pœnitentze omuende.

III. For det Tredie erskinne wi her i Dag for vor egen skyld/ at wi kunde selff betencke/ oc i denne Ligferd paamindis om vort medfødde Dødelige vilkaar/ oc Elendige Liffs Wstadighed/ at wi haffue ingen bliffuende sted her / men wi søge effter det tilkommende. Saa der hielper huercken Mact eller Velde/ Vijsdom eller Rigdom / ey høy Byrd eller ædel Stamme/ ey stort Gods eller friske Mod / men ere alle som Sirach i det 10. Cap. siger/ Støff oc Aske/ oc der som end Lægen lap=

lapper lenge paa oss/ saa gaar det dog saa til paa det sidste i Dag en Konge/ i Morgen Død/ oc naar Menniskit er Død/ saa æder Orme oc Madke hannom.

At wi fordi ved saadan Tancke kunde afflegge all sickerhed oc tryghed oc komme i sand Kundskaff om oss selff/ oc i rette tid opsøge i Guds Ord de middel oc raad/ huilcke wi bekome oc bruge kunde mod saadan vor Arffuefiende Døden/ at hand icke bliffuer oss skadelig eller forskreckelig/ men som Dauid siger/ Preciosa Mors, en dyrbar Død/ oc som Paulus lærer en Vinding oc Baade/ oc en indgang til det Euige Liff/ ved Liffsens Første JEsum Christum. Psa. 116. Phil. 1.

Efftedi wi da aff slig Aarsag som nu berørt er/ ere i denne Christne Menighed forsamlede/ vil ieg i denne Ligpredicken nogit her om forhandle/ oc der vdi icke vige fra den gamle vedtagne skick som holdis almindelige vdi vore Kircker/ vdi huilcken mand først nogit forhandler om den affdøde/ oc nogit til amindelse/ Lærdom oc Trøst for dennom som igen leffuer/ oc sørgelige ere tilstede.

1.

Oc nu fordi i begyndelsen forhandle om salige Niels Kaasis ædel Byrd/ Christelige optuctelse / erlige Leffnit / oc høye bestilling / oc om hans salige Endeligt oc affsked fra denne Verden.

2.

For det Andit nogit fremsette aff den Text ieg aff Sirachs Bog oplæste / om den store Velgierning Gud beuiser Land oc Riger i det hand tilskicker dennom Gudfryctige/forstandige oc Høyuise Offrighed/ ved hues Raad oc Regiering Kircker / Skoler/ oc Politier ved mact holdis. Oc huor Gud afflegger oc betaler saadane fromme Mend for deris Møde oc wmag/ baade i dette timelige oc siden i sit Euige Rige. Du Hellige oc Ærefulde Trefoldighed / giff Naade oc Bistand / at saadant maa sigis oc forhandlis dit allerhelligste Naffn til Ære / oc oss til salig forfremmelse i Lerdom oc Leffnit/

AMEN.

* * *

Om

Om det Første.

Affgangne Erlig oc Velbyrdig Niels Kaas til Torupgaard vaar født paa sin Fæderne Gaard Starup / Aar effter Christi Byrd 1534. 28. Uger effter hans salige Faders død oc Affgang/ hues Naffn vaar Niels Kaas til fornæffnde Starup Gaard/ oc fordi bleff hand opkaldit met fornæffnde hans affgangne salige Faders naffn/ Niels Kaas.

Hans Moder vaar Erlig oc Velbyrdig Frue Anne Biørn/ huilcken Gud ocsaa henkallede aff denne Verden/ der hand vaar Fem Aar gammel.

Hans Faders Fader vaar Erlig oc Velbyrdig Jens Kaas/ oc aff Starup Gaard.

Hans Faders Moder vaar Erlig oc Velbyrdig Frue Eddel Saltensees.

Hans Mor Fader / vaar Erlig oc Velbyrdig Biørn Andersøn / aff Stennolt.

Hans Moders Moder / vaar salig Fru Anne Frijs / aff Odden.

Videre oc vidløfftigere at tale eller

opregne aff salig affgangne Niels Kaasis Cantzelers slect oc herkomst / er icke fornøden: Thi det er fast alt gaat Folck her vdi Rigit vitterligt / oc ingen kand andit sige / end at hand er jo kommen aff gaat Erligt Adels Folck/ oc gammel Stamme her vdi Rigit vnder Adelen/som det nock-som vitterligt er / baade aff gamle Breffue/Haandfestninger oc bestillinge/som de Kaaser tilforn haffue verit brugt vdi / oc findis benæffndt for nogle hundrede Aar.

Der Gud allsommectigste ved den timelige Død / haffde i hans Vngdoms Aar henkallit hans fromme Velbyrdige Forældre / som sagt er / saa sette hans Fader Broder / Erlig oc Velbyrdig Mester Mogens Kaas til Taarup Gaard hannom til Skole i Viborg / oc gick der vdi Skole paa Niende Aar / oc kom siden fra Viborg oc til Kiøbenhaffn / til Hederlig oc Høylerd Mand Doctor Niels Hemmingsøn/ som den tid vaar Professor her vdi Kiøbenhaffn/ oc studerede oc forfremmede hand sig her sammested ydermere / vdi Vijsdom oc Boglige Kaanster vdi fire samfelde Aar / oc studerede hand met

all

all flid vnder hanom/saa at Doctor Niels Hemmingsøn/ som endnu leffuer/ giffuer hannom it gaat Vidnisbyrd/at hand icke haffde mange saadane Disciple/ oc spaade end om hanom for hans Ingenium skyld/ at der skulde bliffue en merckelig Mand aff hanom i fremtiden. Oc siden haffuer hand effter sine Venners Raad oc beuilling/ begiffuit sig vden Lands / sig videre vdi Boglige Kaanster at ville forfremme. Oc som hand først er vddragen/oc haffuer villit begiffue sig paa reysen til Vittemberg/ er det hannom timit oc hændt/at der hand er vdløben fra Veyle paa en Skude/ som vilde til Lybeck/ er samme Skude strandit vnder Femeren vdi Femers sund/ formedelst Storm oc wuær som paa kom / oc hand paa Vragit er opkommen til Lands icke vden stor Liffs fare / vden tuil aff Guds store forsiun/ som hannom/ hans Fæderne Land til gaffn oc bedre Lycke vilde beuare.

Effter at hand nu vaar kommen vdi Tydskland / haffuer hand først begiffuit sig til Vittemberg at studere / huor hand hørde Philippum Melant: oc andre lærde

Mend

Mend som der vaare paa den tid. Sammeledis haffuer hand oc verit en tidlang til Franckfort an der Odder paa det Vniuersitet. Oc siden effter at hand haffde nu forfremit sig baade vdi Tydsk sprock oc Lærdom/ haffuer hand begiffuit sig der fra oc ind vdi Nederland til det berømte Vniuersitet Løffwen der samesteds oc at studere/ huor hand oc vaar paa nogle Aars tid. Der effter er hand dragen fra Løffwen hen vdi Legrit for Dorlans, Hesdin S. Quintin, vdi den Krig som vaar imellom Kong Philippum aff Spannien/ oc Kong Henrich den anden aff Franckrige/ der oc at vilde forfare huorledis Krig oc Krigshandel sig forløber oc begiffuer/ huor hand oc haffde fundit nogle aff vor Danske Adel oc Herremend for sig/ som oc en part endnu vel leffue/ oc der om er vitterligt. Oc effter at hand nu sig vdi atskillige fremmede Land haffuer forsøgt/ er hand bleffuen til sinds/ at ville begiffue sig ind vdi sit Fæderne Rige igen/ som hand oc giort haffuer/ oc kom saa hid til Kiøbenhaffn/ oc begaff sig vdi affgangne Kong: Maiest: salig oc høylofflig ihukommelsis

Kon-

Konning Frederich den Andens tieniste/ huilckit skede Anno 1560. paa Tredie Aar før den Suenske Krig begyntis / oc tiente hand vdi elluffue Aar vdi Cantzeliet før hand bleff fordret til Cantzeler. Oc fordi her vdi Krigen holtis tuende Cantzelie/ den ene vdi Kiøbenhaffn hos Regieringen som paa den tid vaar / det Andit hos Kong: Maits: selff/ oc huor hans Mait: reisede. Saa forestod hand mestedelen Cantzeliet oc all handelen her vdi Kiøbenhaffn/ som en Offuerst Secreterer all Krien offuer/ oc forferdiget hues Breffue Regeringen hannom befalede/ huilcket icke vaar en ringe wmage/ thi der vaare mange Nætter hand eller de andre aff Cantzeliet icke kom̃e ned/ men maatte sidde oc skriffue hele Nætter offuer / som den tid oc leilighed begaff sig.

Aar 1569. Bleff hand først met salig affgangne Johan Frijs Cantzeler/ oc andre aff Raadit tilforordnit / at møde ved Grentzen ved Vlsbeck paa it Mode / som vaar beram̃it om freds handling imellom de Danske oc Suenske / huilcken handel dog paa de tider icke fick nogen frem̃gang.

Oc

Oc fordi samme Mode icke fick den ende/ mand gierne haffde seet / bleff siden atter aff Romerske Keyserlig Maitt: Kongen aff Franckrige / Kongen aff Polen oc andre Chur oc Førster / som vnderhandlere berammit / den handels Dag som skede til Stetin / Anno 1570. huor den besuerlige Feyde imellom Danmarck oc Suerige / som haffde vaaret paa Niende Aar / bleff venlige oc vel / ved god middel forligt. Til dette Mode vaar Erlig Velbyrdig salig Peder Bilde / Hendrick Rantzow Stadholder vdi Førstedømmit / Jørgen Rosenkrantz / Salig Niels Kaas som en Secretêr, sampt Doctor Hinck Erchedegen til Bremen forordnit / huad hans flid vaar i den handel / vide de endnu beskeed om som leffue.

Siden der effter bleff salig Peder Bilde oc Niels Kaas afferdiget til Grentzen ved Knærødt / der at Anname oc igen at offuer leffuere Freds fordragen paa begge sider.

Aar 1572. vdi Maij Maanit vaar fornæffnde Niels Kaas met salig Peder Bilde oc Jørgen Rosenkrantz forsende oc

brugte

brugte paa it Mode met de Suenske/ ved Bremsebro om nogen victig handel/ som begge Riger imellom vaar/ huilcken siden til Rostock bleff foretagen. Oc fordi salig Johan Frijs døde Aar 1570. der det Mode stod vdi Stetin / oc ingen Cantzeler vaar paa Tredie Aar / oc mand haffde forfarit vdi atskillige handel tilforn hans forstand/ Vijsdom oc Forfarenhed/ bleff hand tilskickit aff Salig Kongelige Maiest: Aar 1573. den 17. Maij/ vdi den Herredag vdi Randers at vere Cantzeler.

Siden den tid er hand brugt vdi atskillige victige Handel oc Legationer som dette Rige Merckelig om haffuer verit anliggende / huor aff nu nogen skal opregnis/ vdi huilcke Legationer oc Bestillinger/ hand som en Cantzeler mestedelen haffuer verit Forstandere oc Director faare.

Anno 1575. vaar hand paa den handel i Kolding om atskillige Sager oc tuist/ som Rigit oc Førstendømmit imellom vaar / huor 12 aff Raadet paa huer sideere nedersat som Dommere/ effter det For

bundnis

bundnis som Rigit oc Førstedømmit emellom er/ at dømme oc skille dennom imellom om allehaande irrige Sager/ som indfaldne vaare paa den tid/ huilcken handling varede vdi 12. Vger/ icke vden stor wmag oc besuering.

Anno 1579. 25. Maij vaar Salig Cantzeler met de andre Kong: Maiest: tilforordnede/ som er Jørgen Rosenkrantz Caspar Paslich samt andre Chur oc Førsters Gesanter/ som vnderhandlere forsamlede til Othense/ om det Førstedom Slesuigs Læns vndfangelse/ huor samme handel som vdi lang tid haffde verit vdi vijtløfftig Disputatz, fick en Lycksalig god ende.

Vdi samme Aar/ vdi Junij Maanit/ vaar hand met at forlige/ forsone oc fordrage/ Salig Høylofflig ihukommelse Kong: Mait: oc de Hamborger/ huilcken Fordrag skede til Flensborg 5. Julij.

Vdi samme Aar/ vaar hand vdi Tredie Legation til Stetin/ met Erlige oc Velbyrdige Manderup Parsberg oc Casper Paslich imellom Kongen aff Polen oc oss/ om anden victig handel.

Anno

Anno 1580. in Octob. vaar Salig Niels Kaas Cantzeler / samt Erlig oc Velbyrdig Christoffer Valckendorff / oc Manderup Parsberg / paa Grentzen til Mode met de Suenske om nogen irrige Sager / som den handel vduijsser der da bleff giort.

Aar 1581. vaar hand brugt vdi den Succession sag effter gamle Hertug Hans/ først in Februario til Hadersleff / oc vdi Iunio til Flensborg met de gode Velbyrdige Herrer Henrick Rantzow / Jørgen Rossen / Peder Rantzow / Hans Blomme oc Caspar Paslich.

Item Aar 1582. vaar hand atter met Statholderen / Gesant vijs til Flensborg vdi den Deling / imellom Salig Kong: Maist: oc Vnge Hertug Hans/ om den Anpart Vnge Hertug Hans tilkom effter Gamle Hertug Hans/ oc handlede det Vederlag som Kong: Maiest: hans Førstelige Naade da giorde.

Anno 1586. vaar Salig Herr Cantzeler vdfaren met høylofflig ihukommelse Konning Frederich / til den Herre Mode som holtis til Lønneborg/ huor mange

Chur oc Førster vaare tilsammen komne / mundelige at handle met huer andre om nogle vietige Sager/ som Riger oc Lande høyelige vaar anliggende/oc besynderlige Religionen anrørendis / vdi huilcke denne salige Herre bleff besynderlig met nogle andre forneme Raad brugt.

Anno 1587. vaar hand paa den Handel til Hadersleff met de Engelske/ om den Seylatz norden omkring Norge / Oc da bleff beslutttit om den Pens/ de Engelske giffue Aarlige / til en Vederkiendelse.

Anno 1590. vaar salig Cantzeler / samt Manderup Parsberg oc Henrich Rantzow til Flensborg/ der at anname paa vor Naadigste Herre Printzens vegne/Eed oc Hylding aff Adelen oc Vndersaatte vdi begge Førstedømme.

Anno 1591. vaar salig Cantzeler / samt Jørgen Rosenkrantz oc Manderup Parsberg / paa it andit Mode ved Grentzen met de Suenske.

In summa, Hand haffuer verit brugt vdi megen anden Handel / baade inden Lands oc vden Lands / baade paa Hyldings

dings Dage her vdi Rigit oc Norge / paa atskillige Herredage / vdi atskillig Bestilling oc Befaling / imellom Kronen Adelen oc dennom indbyrdis / huilckit icke alt kand opregnis / oc vaare forlangt for Tidens skyld.

Der salige Kong: Maiest: døde paa Anderskow / oc Regeringen skulde bestillis vdi vor Herris oc Printzis wmyndige Aar / Bleff hand forordnit aff menige Danmarckis Rigis Raad til en aff de Fire / som skulde vere vdi Regeringen / huorvdi hand nu haffuer verit paa Siuende Aar / saa det beløber sig 33. Aar hand haffuer tient Salig høylofflig Kongelig Maiest: oc hans Fæderne Rige / baade for Cantzeler oc Secreteer / først vdi xj. Aar for en Secreteer / oc xxij. for Cantzeler.

Vdi samme Kald / Embede / Legationer oc Bestillinger haffuer hand trolig / Erlig / oprictig met all Huldskaff tient hans Herre oc Konge / hand haffuer rammit hans Maitts: Oc hans Fædernelands / saa vel som Vndersaattenis gaffn oc beste / effter hans yderste Formue oc Forstand.

Er der opuoxen wuillie eller misforstand vnder Herre oc Vndersaatte/ vnder Adelen eller Borgere indbyrdis/ som tit oc offte kand hænde / Da haffuer hand synderlig ladit sig det vere anliggende / oc beflittede sig der paa/ alltingist at slette/ forlige/ forene oc fordrage.

Hand vaar en Mand som Gud haffde begaffuit met synderlig Vijsdom oc Forstand/ huilcken oc aff lang brug oc forfarenhed vaar forøgt. Hans Latinske Sprock viste hand perfect: Vaar belæst vdi atskillige Historier / oc haffde en merckelig Ihukommelse / Saa hand vaar en Mand skenckt oc giffuen aff Gud til at tiene sit Fæderne Rige / oc at brugis vdi Verdzlige oc politiske Bestillinger / hueslige mand icke finder mange..

Hand handthæffuede Low oc ræt / oc vilde at det skulde gaa vel til vdi Land oc Riger. Hand raadde til oc affuende/ at ingen aff Rigens Stender / imod deris Priuilegier oc Friheder skulde wforrettis / men her ved beskyttis oc beskermis. Vdi daglig Omgengelse vaar hand venlig oc geselig/ ingen for god/ Hand giorde huer

Mand

Mand til gode/fattig oc riig/ Oc synder-
lig handthæffuede hand Guds ære oc vor
Christelige Religion/ Hand forfremme-
de Lærde Folck oc haffde dem vdi sin Om-
gengelse. Hans gode Naffn oc Rycte
er icke alleniste vnder oss bekiend / men oc
vdi fremmede Land / vnder Herrer/ Før-
ster/oc deris Raad/huilcke hand oc forme-
delst den gode Communication oc For-
stand hand haffuer hafft met deñom/haff-
uer huldit dette Rige met vdlendiske Her-
rer vdi gaat Venskaff / Enighed oc Cor-
respondentz.

In summa, Hans Død er oss alle sør-
gelig oc begrædelig/som oc fast huer Edel
oc wedel nocksom ved deris Graad giffuer
tilkiende. Oc vaar saadan en Rigens
Mand / huilcken icke vel paa denne tid
vaare at myste oc ombære / den stund wi
endnu haffue en vng Printz oc Herre.
Gud giffue saadant icke at vere skeed for
vore Synders skyld / Men hand vilde
Naadelig all Vlycke affuerie / Oc giffue
dette Rige Velsignelse oc bistand.

Oc effter som salig Niels Kaas Can-
tzeler haffuer leffuit vel/ saa haffuer hand

 oc

oc faait it gaat Endeligt/ oc en Christelig Affskeed / om huilcket ieg nu kaartelig vil nogit forgiffue.

Effter at den Salige Herre haffuer (som nu fortegnit er) idelig oc altid ladit sig bruge for sit Fæderneland vdi atskillige høye oc store Bestillinger / oc tient hans Herre oc Konning Aarle oc silde / saa vel som Vndersaatte met all Troskaff oc flittighed/ oc haffuer verit (saa at sige) en Træl vdi denne Verden/ Saa er det icke at forundre / at hand paa det sidste er bleffuen matt oc træt / oc aff saadant idelig Arbeyd forsueckit paa sit Legoms Sundhed oc førlighed / oc der offuer faldit i Siugdom/besynderlig nu paa it Aars tid eller mere / oc dog alligeuel intet sparit sig midler tid / indtil den sidste Dødsens stund/som huer Mand vitterligt er huad Besuæring hand vdstod i denne sidste Herredag/ met sager at forhøre/ oc dennom at ordele / effter huilcken tid all hans Krafft oc Mact gantske begynte at aff falde/ saa hand aldelis intet mere formaatte.

Men som hand nu fornam saadan

sin Suaghed/oc viste at det icke kunde eff-
ter slig Leilighed lenge vare met hannom/
beredde hand sig saare Christelig oc vel-
uillig imod Døden/ oc lod fordi Predi-
canteren til S. Nicolai Kircke/hæderlig oc
høylærdt Mand/ M. Jsaach Grønne-
beck kalde til sig/ den 24. dag Iunij/ som
vaar S. Hans Baptistæ dag/ der Kloc-
ken vaar Ti/effter at formiddags Predic-
ken oc tieniste vaar vde her i Kirckerne/ oc
som hand haffde begierit GVds Ords
Tieniste/ at forrættis i Kamerit hos sig/
bleff det samme effter hans Villie vdret/
vdi alle hans Tieneris næruerelse/ thi in-
gen fremmede vaare der/ vden Erlig oc
Velbyrdig Erick Vasbyrd/ Hederlige oc
Høylerde Mend/ Doctor Peder Søff-
rinsøn oc M. Hans Aalborg/ begierede
hand Først at siungis Troen effter den
viis som brugelig er her i Byen/ oc wan-
seet/at hand laa i Sengen/sang hand saa
Frimodelig met dem/ at de haffde stor
Glæde der aff. Dernest forklarede hand
for hannom nogle Vers aff Zacharie
Loffsang/ som paa samme Fest pleyer
Menigheden i Kircken at foreholdis.

Der nu Predicken vor endt vigede de aff Kamerit / thi effter at hand haffde beredt sig til at anname HErrens Nadueɾe/ vilde hand det icke giøre liggendis paa Sengen. Men stod op oc førde sig i sin Natkiortel / lod de gode Folck siden igen indkalle / oc i allis deris nœruerelse siddendis paa Sengen (thi hand vaar gierne begierendis at falde paa Knœ / effter som i Kircken skeer/ dog hand for suaghed det icke formaatte) met Bøn / Tacksigelse oc Velsignelse annamede HErrens hellige Naduere/ oc CHristi sande Legome oc Blod / oc vdaff Hiertit tackede Gud/ som hannom naadelig til denne tid haffde sparit / bekiende at hand haffde inderlig stillit sin sag ind til hannom allene/ vilde oc gierne lade sig nøye met hans Faderlige villie/ huad heller hand vilde haffue det til Døden eller til Liffuit.

Effter at Tienisten vaar nu holden/ oc de vilde tage affskeed/ bad hand dennom som fremmede vaare at de vilde bliffue til Maaltid / huilckit de oc giorde / oc der de lidit haffde fortøffuit / kom hand vdaff Kammerit iførd sig i sine Klœder /oc sette

sig

sig til Bords/ oc Aad oc Drack nogit met dennom oc talede met deñom saa frisk som hannom intet haffde skadt. Men strax Maaltid vaar endt som Erlig oc Velbyrdig Mand Jacob Søfeld vaar kommen til hannom/ lagde hand sig til sengs igen.

Den 27. Dag Junij Torsdagen at Morgen/ bleff forneffnde M. Isaach hastelig igen kaldit til hannom / at trøste hannom met Guds Ord / oc der hand vaar indkommen / bad hand hannom vere velkommen / oc i begyndelsen sagde sig vel at fornemme/ at hans Tid icke skulde bliffue lang / Dog sig at sette all sin Sag ind til Gud hans kiere Hiñelske Fader/ (thi det vaar hans egne Ord) saa holt hand hannom mange herlige Sententzer for vdaff den hellige Skrifft/ besynderlig aff det Ottende Capittel til de Rommere/ først paa Danske / huilcke hand goduillig hørde / oc siden repeterede dennom effter hannom paa Latine. Men effterdi hand fornam / at hand haffde Lyst til de Latinske/ bleff hand oc der ved/ oc altid paa Latine læsde for hannom / huilckit hannom ocsaa vaar saare kiert.

Samme tid besøgte hannom oc de gode Herrer Danmarckis Rigis regerende Raad Erlige oc Velbyrdige Mend/ Jørgen Rosenkrantz / Stehen Brahe / Manderup Parsberg oc Jacob Søfeld / met huilcke hand hemmelig haffde Tale vdi Kammerit / indtil vor Naadigste Printz oc Herre / Herr Christian / vnder des ocsaa nedgangen aff Slaattit i egen Person kom til hannom i den Mening / at hans Maiest : som haffde stor Metlidighed met hannom/ vilde hannom oc i hans Suaghed gierne trøste oc besøge/ hues deris Samtale haffuer verit (vden tuil paa hans Maiests : oc gantske Fædernelands beste) vide de gode Herrer best som tilstede vaare.

Effter hans Maiest : met Raadit haffde nu verit enlige hos hannom/ mere end it Quarter aff en Time / gaffue de hannom Gode nat/ oc skildis saa fra hannom alle sammen / icke vden stor Bedrøffuelse oc Graad.

Strax der effter samme Dag kom hannom i hu hans daglige Tieneris tro Tieniste/ som de haffde beuist hannom/

loffuede

loffuede hand derfor i forbemelte Erlige oc Velbyrdige Herrers nærueerelse / der de igen vaare indkomne til hannom / at vilde for saadan deris tro Tieniste/endnu den stund hand gad nogit/dennom saa betencke oc afflegge / at de effter hans Affgang icke skulde haffue hannom at beskylde. Lod derfor strax antegne paa it Register/ hues hand dennom/ huer som hannom haffde tient / goduillige vilde endterlade.

Der det vaar giort/bade de gode Herrer M. Isaach/ at hand effter leilgheden vilde paaminde hannom/samme Register at maatte antuordis tuende aff Rigens Raad / huilcke hand selff tycktis at vilde giffue befalning/denne hans sidste Villie at efterkomme/huilcket ocsaa skede/ Dog sagde/at det skulde ingen nød haffue/hand haffde selff giort nogit/ det vilde hand vel fuldkomme/effter huilcke Suar Raadit oc toge affskeed fra hannom.

Om efftermiddagen ved Tu slet / viegede de aff Kammerit atter fra hannom / som hand sagde sig at vilde opstaa/da førend hand vilde legge sig til Seng igen/begierede

gierede hand Pen oc Blick / oc saa vden nogens paamindelse selff vnderskreff Registerit/ oc met egen Haand stadfestede det som hand sine Tienere tilforn beuilgit haffde. Oc haffde den gode Herre vel giort ydermere oc videre/ om hand haffde der om bleffuit paamint/ Men det siuntis dennom wbeleiligt/ i saadan hans store Suaghed videre at bemøde hannom helst fordi hand haffde ladit sig mercke/ intet mere met nogen Verdslig sag at vilde sig befatte.

Saa bleff da Predicanteren siden idelige hos hannom Dag oc Nat/ oc trøstede hannom aff Guds salige Ord. Men saa tilige hand begynte nogit aff den hellige Skrifft for hannom / da kom hand hannom enten for met Ordene/eller hand oc selff allene huad sagt vaar igen opregnede/saa redeligt som det haffde verit skreffuit for hannom.

Siden læsde hand nogle gonge vden ad det gantske Ottende Capit. til de Rommere/ den 23. den 25 oc 51. Psalme / met huilcke hand haffde sig mest trøstit i sin Velmact / saa at de alle maatte forundre

sig/

sig/ at hand vdi den store Suaghed oc pi-
ne vaar end nu ved saa god oc frisk For-
stand oc hukommelse. Mod afftenen be-
søgte Raadit hannom samptligen igien /
dog for hans Suagheds skyld / en ringe
ting talede met hannom.

Om Natten der effter/som vaar imel-
lom Torsdagen oc Fredagen/kallede hand
Predicanteren til sengen til sig/ oc sagde/
M. Isaach ieg finder det bliffuer nu snart
gaat / thi all Siugdom samler sig nu hen
paa en sted/ bad hannom føle vnder hans
Hierte huor hand vaar saa øm / at hand
neppelig kunde taale at nogen rørde der
ved. Sagde sig nu at haffue slagit sit
Sind oc tancke fra den gantske Verden /
oc allene begierede/ at Gud vilde forlæne
hannom it stille oc salig Endeligt/ Huor-
for mand icke heller bemøyede hannom
met mange Ord / eller atskillige Senten-
tzer/ men met nogle faa trøstede hannom/
som denne : CHristi Blod renser oss aff 1. Ioh. 1.
alle vore Synder. Bortkast mig icke fra Psal. 51.
dit Ansict / oc tag icke din hellig Aand fra
mig. Der som ieg end vandrede i Død- Psal. 23.
sens mørcke Dall/ da frycter ieg ingen v-
lycke/

lycke/thi du HErre er hos mig. I din
Psal. 31. Haand befaler ieg min Aand. Huor til
hand strax suarede sig icke at kunde fuld-
tacke vor HErre for den herlige trøst / oc
at hand glædde sig i sit Hierte der ved/ oc
siden tit oc offte læsde met redeligt Maal
det Vers : In manus tuas Domine com-
mendo spiritum meum. Oc nogle gonge
repeterede disse Ord : Redemisti, rede-
misti me Domine Deus veritatis.

Om Fredagen effter Middag / der
ieg vdaff min Bestilling vaar hiemkom-
men / oc fornam den salige Herre at lide
meget haardelig / forføyede ieg mig strax
til hannom/ Oc som hand saa mig nu ind
komme/ racte hand mig sig Haand/ bad
mig vere vel kommen/ oc tackede mig/ for
ieg hannom besøgte/ Oc som ieg fornam
intet andit at vere for haanden / end den
visse Død/ sagde ieg til hannom : From-
me Herr Cantzeler/ Milita nunc bonam
Tim: I. militiam, retine fidem & bonam consci-
entiam. Strider en god strid/ beholder
Troen oc en god Samuittighed. Huor
. Timo: til hand strax frimodelig suarede : Bo-
4. num certamen certaui, cursum consum-
maui,

maui, fidem retinui, propterea reposita est mihi corona gloriæ &c. Det er/ Jeg haffuer stridit en god Strid/ Jeg haffuer fuldendit mit Løb/ Jeg beholt Troen/ derfor er mig henlagd ærens Krone/ huilcken Gud den retfærdige Dommere skal giffue mig paa den Dag/ icke mig allene/ men alle dennom som elske hans Aabenbarelse. Siden holt ieg hannom for/ aff den 116. Psalme disse Vers: Reuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi &c. Det er/ Min Siæl ver nu til freds igen/ Thi HErren giør vel mod dig/ Thi hand rycker min Siæl fra Døden/ mit Øye fra Graad/ min Fod fra skrid. Huor vdaff hand nogle gonge igen tog dette Vers: Ambulabo coram Domino In terra viuentium. Jeg vil vandre for HErren i de Leffuendis land etc.

Effter denne tid beredde hand sig veluillig til Døden/ oc Maalit begynte da at feyle hannom/ ey heller haffde hand begiering/ at snacke met nogit Menniske/ men laa saa stille den gantske dag offuer/ Dog talede ieg aldrig saa tit til hannom/ at

hand

hand jo ſuarede det beſte hand formaatte / oc altid læſde hand huad ieg for hannom begynte/ Jeg lempede oc min Tale effter hans Skrøbelighed / oc holt hannom allene diſſe faa Ord for: O JEſu Dauids Søn forbarme dig offuer mig / HErre JEſu anname min Siæl/ oc forkaarte mig Dødſens Angiſt oc pine.

Der effter giorde wi alle ſom tilſtæde vaare/Knæfald / oc inderlig aff Gud begierede / at hand vilde forkaarte hans pine / oc vnde hannom en Naadig Forløſning / Oc ſom ieg da læſde HERrens Bøn for hannom / ſaa læſde oc den gode Herre effter / ſaa wi det alle høre oc vel forſtaa kunde. Der effter giorde ieg HErrens Velſignelſe offuer hannom/oc hand i ſamme tid vdracte ſin Haand/tackede de gode Herrer Rigens Raad/oc bød oſſ alle Gode nat.

Oc endog at mange aff Adelen den gantſke Dag lode ſig idelig finde hos hannom/ſynderlig aff Raadit/Erlige oc Velbyrdige Mend / Jørgen Roſenkrantz / Stehen Brahe/Jacob Søfeld/Manderup Parſberg/ Areld Huitfeld / Item /
Erlige

Erlige oc Velbyrdige Frederich Lange / Herman Juull/ Hans Lindenow/ Christian Holck/ dog haffde hand for Suagshed icke formue stort met dennom at kunde snacke / andit end forvi Arild Huitfeld vaar da først kommen til hannom/kiende hand hannom paa Maalit/ oc racte hannom baade hans Hender/oc sagde: Arild Huitfeld / Jeg befaler eder nu Gud Allmectigste. Effter den tid laa hand stille til om Natten imellom Fredagen oc Løffuerdagen mod It slet/Da lod hand kalde Erlig oc Velbyrdig Mand / Christian Holck / oc Doctor Peder Søffrinssøn (huilcke som oc vaagede der met hos hannom) ind til Sengen/ der nu nylige Bud vaar sendt til Erlig oc Velbyrdig Jacob Søfeld/ som oc strax vaar tilstæde/ sagde sig nu at fornemme/ at hans Time vaar icke langt borte. Jeg tacker eder (sagde hand atter) i gode Folck for eders wmag i haffue hafft met mig arme siuge Menniske/Gud vere eders løn/ hannom befaler ieg eder i vold/ hand holde sin Velsignelse oc Fred offuer eder alle/ oc løffte saa

 den

den høyre Arm op / oc slo saa Haanden hen offuer dem alle.

Effter at hand haffde saa giffuit gode nat / sagde hand sig at tyngis / vende sig derfor / nogit paa den Venstre side / oc begynte at soffue saa sactelige / oc aldrig talde it Ord mere i Verden / ey heller lod sig mercke / at begiere nogen ting / men laa saa stille hen oc drog / at mand ey andit kunde see / end hand haffde soffuit sin naturlige Søffn. Men lige som hans gantske Leffnit vaar fredsommeligt oc sactmodigt / saa laa hand oc siden saa rolig oc stille / at mand aldrig en suck eller hoste kunde høre aff hañom / indtil Løffuerdagen mod Fire effter middag / Gud i denne stilhed oc sactmodighed / hannom vdi Jørgen Rosenkrantzis / Steßen Brahes / Jacob Søfelds / Arild Huitfelds / oc andre aff Adelen oc gaat Folckis flere deris nærruerelse / kallede aff Verden / saa hand i Sandhed (effter som hand selff sagde lidit før hand opgaff sin Aand) haffuer stridit en god Strid / hand fuldende sit Løb / beholt Troen oc en god Samuittighed / oc derfor er han-

hannom henlagt ærens Krone / huilcken HErren den retfærdige Dommere skal giffue hannom paa den Dag / oc icke hannom allene / men alle dennom / som elske hans Aabenbarelse. Gud vnde oss met hannom oc alle tro Christne / sammeledis at giøre / oc der i at bliffue deelactige / for JEsu værdige Døds oc Fortienistis skyld /
Amen /
A M E N.

NV vil ieg Enfoldelig oc kaartelig foklare den Text / som ieg oplæste / Huilckit er den Anden Part aff denne Predicken.

Effter at den hellige Sirach haffde i sin Bog fremset mange Gudelige oc artige Sententzer om it Christeligt Vandel oc Leffnit / som huert Menniske i denne Verden bør at føre oc fremdrage / saa at det kand vere Gud teckeligt / deris Næste gaffnligt / oc dennom selff saligt / indfører hand en Lærdom om Guds Godhed / Allmectighed oc vise Forsiun / i det hand opholder oc beuarer alting i sine forordinere-

de Vilkaar oc stand/ oc fremdrager hand besynderlige Tuende Argumenter.

Det Første er tagit aff de Naturlige ting Solen/Maanen/Stiernerne/Regnbuen paa Himmelen/ Forandring i Lucten/Haffuit/oc andit saadant/ huilcke der bliffue vdi deris Naturlige Løb oc Orden/ som Gud det i Begyndelsen skabt haffuer.

Det Andit tager hand aff Guds Menigheds oc verdslig Polities oc Regimenters Beuaring/ huilcke hand opholder i deris Velmact/ Oc der til aff sin Guddommelige høye Vijshed oc Allmectighed sender Gudfryctige/ forstandige oc Naffnkundige Personer/ ved hues høye Vijsdom oc snilde Raad oc Anslag Kircker/ Skoler/ Riger oc Land/ met Byer oc Stæder ved mact holdis/ oc dennom rigelig met mange høye Gaffuer zirer oc beprydet til sit hellige Naffns ære/ oc sin Menigheds gaffn oc beste i denne Verden/ huilcke hand oc siden i Himmerige/ effter at de deris Løb fuldendt haffue/ met euig Liff/ Glæde oc Salighed afflegger oc belønner. Huor om ieg nu nogle

vil kaartelige faaregiffue / oc vddrage aff denne Text/hues oss kand bliffue til Lærdom / Trøst oc Paamindelse / oc det ved denne Orden.

Først / at naar Gud Land oc Riger vil haffue beuarit / sender hand vijse oc forstandige Øffrighed / ved huilcke hand megit gaat vdretter / Oc tuert imod/saadanne i sin Vrede henrycker / naar hand for Syndens skyld vil lade dennom Wlycke offuerfalde oc paakomme. I.

Det Andit/ huad Christelig Øffrighed oc andre retsindige tro Christne haffue at foruente / for deris store wmag / baade i dette næruerendis oc det tilkommende Liff. II.

Om det Første.

LAder oss prise de Naffnkundige Folck / oc vore Fædre effter huer andre.

HERren haffuer giort mange herlige ting mod dem

 aff

aff Begyndelsen ved sin store Mact. De haffue vel regerit deris Kongerige/ oc giort Loffige Gierninger. De haffue verit Vise i Raad oc spaadom. De haffue regerit Land oc Folck met Raad oc Skrifftens forstand. De haffue lært Musicam/ oc dictit Aandelige Viser.

J Begyndelsen paa disse Ord raader den hellige Sirach / at wi skulle høyelige loffue oc prise saadanne Guds Velgierninger/ at hand begaffuer Land oc Riger met Naffnkundige Folck oc Fædre/ ved huilcke hand oc mange høye oc store ting vdretter/ Oc icke løslige acte eller foracte saadant (som mange Vgudelige dis verr giøre) menendis det at komme ved en løss Hændelse eller Slumpelycke/

Eller

Eller at det er Verdens oc Naturens Løb/at det skal saa gaa til. Men at wi kiende oc acte saadant for en besynderlig Skenck oc gaffue/huilcken allene kommer aff Gud / som den Hellige Konning oc Prophete Dauid i den 127. Psalme omtaler/lignendis vor Herre ved en Stridzmand som haffuer mange Pile i Hende/ oc haffuer opfylt sit Pile koger met skud/ huilcke hand effter sin villie oc vise Raad hensender huort hand vil.

At HErren oc i lige maade vdsender i Land oc Riger nyttige oc forstandige Regentere/huilcke hand meddeler Viisdom/ Forstand / Lycke oc andre saadanne sine Gaffuer/ huor ved de deris Bestillinger til Menighedsens Lycksalighed oc velfart/ kunde vdrette / Om huilckit den Hellige Sirach taler i det 10. Capitel sigendis: Regimentet paa Jorden staar i GVds Haand / Hand giffuer stundum duelige Regentere/ Det staar i Guds Haand at det lyckis met en Regentere / Hand giffuer en hederlig Cantzeler. Daniel dissigiste i det 2. Capitel: Loffuit vere Guds Naffn fra euighed til euighed / Thi baa-

de Vijsdom oc styrcke er hans/ Hand omskiffter tid oc stund/ Hand affsetter Konger/ oc indsetter Konger/ Hand giffuer de vise deris Vijsdom/ oc de forstandige deris Forstand/ Hand aabenbarer det som er dybt oc skiult/ Hand veed det som ligger i Mørckit/ thi der er idel Liuss hos hannom.

Item i Ordsprockens Bogs 2. Capit. siger Salomon: HErren giffuer Vijsdom/ oc aff hans Mund kommer Kundskaff oc Forstand. Oc i det 21. Capitel siger hand: Kongens Hierte er i HErrens Haand/ som Vandbecke/ hand bøyer det huort hand vil: Huer tyckis at hans Vey er ret/ Men HErren allene giør Hierterne vise.

Thi naar Gud vil Land oc Riger/ ved mact haffue beuarit/ saa giffuer hand vise Hoffueder/ huilcke som Pillere eller støtter opholde Regeringen/ Oc ved snilde Raad/ høy Forstand oc Forsictighed affuerie det onde/ forkomme wlycke/ oc hielpe alting vdi rolighed/ som aff mange Historier nocksom er at beuise.

See huad den Gudfryctige oc forstandige

dige Joseph vdrettede met sine forsictige Raad oc Anslag i Egypti Land / Bleff icke det gantske Rige ved mact holdit vdi farlige Tider? Bleff icke Rigens gods formerit / Vndersaattene hulpne? Oc vaar hand icke sin gamle Fader/Brødre/ oc Landmend til besynderlig Trøst/ ære oc Forfremmelse?

Der Gud vilde hielpe sit fattige oc fortrengde Folck vdaff Egypten / sende hand den dyre Mand Mosen / ved huilcken hand vdrettede mange store ting. Josua vaar oc høyelig begaffuit aff Gud/ huilcken der vnderlige met veldig Haand oc stor Forstand førde oc regerede Israeliterne i Canaans Land. Gedeon/Thola / Samson dissligiste. Naaman den Syriske Høffuitzmand holt sit Fæderne land ved Rolighed oc mact/formedelst sin Gudfryctighed oc Viisdom. Daniel vdi Konning Nabogodonosors Gaard / met sine snilde Raad/høye Forstand/ oc nyttige Lærdom halp sig oc alle fattige Jøder/ som vaare fangne i Babylon/ oc andre saadane flere/aff huilcke Sirach i dette oc neste efterfølgendis Capiteler nogle opregner.

Oc endog Gud giffuer oc skicker i mange Lande oc Riger mectige / lærde / vise/fornumstige Konger oc Herrer/huilcke hand metdeler høy Forstand / Lycke / Seyeruinding oc fremgang i deris Regimente/ oc met vduortis Maiestat/ Mandom/Myndighed/ oc andre saadane høye Gaffuer zirer oc beprydor/som hand giorde ved Dauid/ Salomonem/ Ezechiam/ Josiam/ Constantinum/ Carolum Magnum/oc flere saadanne.

Saa er dog Øffrigheds Bestilling saa gantske besuerlig/ farlig oc vanskelig / at det icke er muligt / at de allene kunde vdstaa deris høye Embedis suaarhed / vden de hielpis oc forlædskis ved andre vise/ Gudfryctige oc forstandige Raadgiffuere oc tro Mend/som den Madianitiske Prest Jetro lærde oc raadde sin Suoger Mosen / der hand tog sig ene for at dømme Folckit fra Morgen oc til Afftenen/ Exodi 18. sigendis: Du bær dig icke ret at/ du giør dig træt oc Folckit met/som er hos dig/ Den handel er dig for suaar/du kant det icke allene vdrette / thi lyd min Røst/ ieg vil giffue dig raad / oc Gud skal vere

met

met dig / besørge du Folckit for Gud / oc før deris sager for Gud/oc skick dem Low oc Ræt / oc lær dem Veyen som de skulle vandre vdi/oc de Gierninger som de skulle giøre / oc see dig om iblant Folckit / om nogle fromme Mend/ som fryete Gud/oc ere sandrue/oc hade Gerighed/oc set dennom offuer dem/somme offuer Tusinde/ somme offuer Hundrede / somme offuer Halfftrediesinds tiue / oc somme offuer Ti/ at de altid dømme Folckit. Men er der nogen stor sag / da lad dem føre den ind for dig/ oc lad dem dømme alle smaa sager/saa bliffuer det lættere for dig/naar de bære met dig. Vilt du det giøre/ saa kant du vdrette det Gud befaler dig / saa kand oc alt dette Folck komme hiem met fred til deris sted.

Her see wi storlige fornøden at vere/ huor det skal gaa vel til i Land oc Riger / at der tilskickis fromme oc Gudfryetige Høffuitzmend oc Regentere / oc at mand beder aff Gud saadane Raadsherrer oc Øffrigheds Personer / som Jetro her beskriffuer/de som fryete Gud/ere sandrue/ oc hade Gerighed / det er saadane / som

Gud

GVD haffuer begaffuit met sin sande Kundskaff oc fryct / oc dernest met saadane Gaffuer som vdkræffuis til saadan deris høye Embedis Vdretning oc bestilling/oc vden huilcke ingen synderlige eller nyttige Raad eller daad kand optenckis/ som ere nest en sand Guds fryct oc daglig Paakaldelse/ disse besynderlige:

I. Ingenium, At de kunde aff GVds Ord/aff Naturen oc Bogelige kaanster/ begribe/ fatte oc forstaa det som ræt oc gaat er.

II. Eloquentia, At de met vise Ord oc fornumstig Tale kunde redelige fremføre det som de met ret Forstand begrebit haffue.

III. Prudentia, At de met snildhed oc fornufft vdrette det som de forstaa ræt at vere.

IIII. Historiarum cognitio, At de lære oc vide aff Historier oc andris Exempel/ huad dennom eller deris/nyttigt eller skadeligt kand vere.

V. Studium conseruandæ Reipubl. At de mene det gaat met deris Vndersaatte/ oc mere søge oc acte menige Mands / oc deris

deris Fædernelands gaffn / end deris egit Nytte oc Profit.

VI. Amor iuſtitiæ & æquitatis, At de haffue it Chriſteligt Gemødt oc forſet at giøre Dom oc Rætferdighed / oc icke for Gunſt eller gaffue foruende den Fattigis Ræt.

VII. Fortitudo, At de met Mandoms driſtighed kunde oc tøre imodſtaa det onde / Oc frimodelig aff yderſte formue handthæffue oc forſuare det ſom de vide oc forſtaa Chriſteligt oc ræt at vere.

VIII. Liberalitas, At de giøre huer Mand til gode effter Formuen oc Leyligheden.

IX. Manſuetudo & Moderatio, At de ere milde oc ſactmodige / icke ſtrax effter deris heede Affecter ødelegge / forderffue oc i grund nedſla alting / men at de bruge Rætten førend Spiudſtagen. Streng Regimente / ſige de gamle / falder ſnart / Men det ſom er maadeligt / bliffuer varactigt.

Ved ſaadane Øffrighed oc Raadsherrer / ſom (met it Ord at ſige) fly Gerighed / høre Parterne met Taalmodighed /

hed / suare mildelig / oc dømme rætferdelig / kand Regimente lenge ved mact holdis / som oc Sirach i sit 10. Cap. vidner. Der som Øffrigheden er forstandig / der gaar det skickelig til / Som Regenteren er / saa ere oc hans Embedsmend / Lige som Raadit er / saa ere oc Borgerne. En balstyrig Konge forderffuer Land oc Folck / Men naar som de Veldige ere forstandige / da triffuis Staden. Den Hedenske Aristoteles viste oc der om at sige / Forgæffuis er det at sette gode Lower i Lande / vden slige Mend tilskickis / der god Low skal ved mact holde.

Men naar Gud vil straffe Land oc Riger for vgudeligt Væsen skyld / da henrycker hand de fromme / vise oc forstandige Hoffueder / huilcke Verden icke er

Heb. 11.

Esaiæ 3.

værd / Som Propheten Esaias i det 3. Cap. truer saa sigendis : See den HErre Zebaoth skal borttage aff Jerusalem oc Juda / allehaande Forraad / all Brødens Forraad / oc Vandens Forraad / De Stercke oc Stridsmend / Dommere / Propheter / Spaamend / oc de eldste Høffuitzmend offuer Halfftrediesinds tiue / oc

ærlige

ærlige Folck/Raadit/oc vise Embitzfolck/ oc klaage Talsmend / Oc ieg vil giffue dennom Børn til Førster (ickc vdi Alder/ men Forstand) Oc Barnactige skulle regere offuer dem / Oc Folckit skulle bruge Plaggeri / den ene offuer den anden/ oc huer offuer sin Næste/ Oc den Vnge skal bliffue stolt mod den Gamle/ oc en foractelig Mand mod en ærlig. Oc 1.Sam: 2. siger HErren til Eli: See den tid skal komme/ ieg vil sønderbryde din Arm/ oc din Faders Husis Arm / oc der skulle ingen Gamle/ det er/Forstandige vere i dit Hus.

David i den 69. Psalme taler oc her om/ sigendis: Deris Øyen skulle mørckis/at de skulle icke see. Om huilcket ocsaa den gamle Gredske Poet Licurgus contra Leocratem merckelig skriffuer i disse Vers/som ere saa paa Latine verterede:

Iratus ad pœnam Deus si quos trahit,
Auferre mentem talibus primùm solet
Caliginémque offundit, ut ruant suas
Furenter in clades, sibi quas noxiis
Accersiuerunt ultrò consiliis malis.

Det

Det er:
Naar Gud i Vrede vil nogen straffe/
Da monne hand først det saa forskaffe/
At mand bliffuer blind i forstand oc sind/
Ind til hand hoffuidkuldis falder ind
Vdi Forderffuelse/ Wlycke oc Plage/
Til huilcke hand selff vaar mest Aarsage.

Exempel haffue wi i det Israelitiske Regimente/ den tid den Rætferdige Gud vilde hiemsøge Kong Saul/ oc straffe Jøderne for deris Ondskaff/ Da tog Gud icke alleniste sin Aand oc Haand fra Saul/ Men gaff hannom wgudelige Hofftienere oc saadane Raadgiffuere/ som hand vaar selff/ som den Edomiter Doeg/ huilcken der tilskyndede Saul til alt ont/ oc kom Land oc Folck i stor Wlycke. Læs det 22. Capit. i Samuels første Bog/ Huor hand tilskyndede Saul at ihielsla de wskyldige Prester vdi den Stad Nobe/ for de haffde laant Dauid Hus/ oc giffuit hannom Mad/ Oc der Kongens Drauantere vndskyldede sig/ icke at ville vdstrecke deris Hender til HErrens Saluede/ lod hand sig selff der vdi friuillig

bruge/

bruge / oc effter Sauls befalning slo A-
chimelech oc de andre Præster ihiel/at der
døde den dag Fem oc Firesindstiue Præ-
ster / oc slo Staden met skarpe Suerd /
baade Mand oc Quinde / Børn oc Di-
ende Børn/ Oxen / Asen oc Faar / for
huilcken wgierning oc flere / Guds straff
kom offuer Land oc Rige / Øffrighed oc
Vndersaatte. Formedelst Simei oc A-
chitophels arrige Raad bleff Absolon
opeggit imod sin Fader Dauid, at hand
skulde baade skende hans Methustruer/oc
falskelig met vnderfundighed drage Ri-
git fra hannom / huilckit der bleff den 2. Sam: 16.
Vnge Herre Ablolon, saa vel som de
andre oprøriske til Euig Skade oc For-
derffuelse.

Vdi Roboams Historie læser wi 1. 2. Par: 10.
Regum: 12. at der den vnge Printz oc
Herre kom til Regimentit effter sin Fa-
der Salomon, forlod hand sine gode gam-
le Vise oc forstandige Raads Raad/som
bade hannom handle mildelig oc Venli-
ge met sine Vndersaatte/oc suare deñom
vel/som komme til hannom oc begierede

at den haarde Tieniste oc suaare Aag som hans Fader Salomon dennom paalagt haffde/ maatte lættis.

Men hand forlod de ældstis Raad/ oc holt Raadstuen hos de Vnge/ som vaare opuoxte met hannom/ oc stode for hannom/ huilcke der raadde hannom til all wmildhed oc ondskaff/ oc at hand saa skulde suare sine Vnderdane/ min mindste Finger skal vere tyckere end min Faders Lænder/ min Fader giorde eders Aag suaart/ men ieg skal giøre det større offuer eder/ min Fader straffede eder met Suøber/ ieg vil straffe eder met Scorpioner. For saadane Raad oc wmilde suar/ falt Israel fra Dauids Hus/ oc Rigit bleff splitt i To parter/ saa at de 10. Israels slecter vigte aldelis fra Roboam/ oc vdualde i hans sted en aff Salomons Hofftienere Ieroboam, til Konge/ saa hand icke selff beholt mere/ aff hans Herre Faders Rige vden Juda slect allene/ oc bleff en Wlyckfalig Konge/ i it stackit Regimente.

I den første Kongernis Bog i det 20. Cap.

Cap. læſe wi / huorledis Konning Ben-
hadads aff Syrien Tienere raadde han-
nom til at føre Krig imod Iſraeliterne
GVds Folck/ vdi huilcken det gick han-
nom gantſke wlyckelig / at der bleffue J-
hielſlagne / aff hans Krigshærr / Hun-
drede Tuſinde Fodfolck/ 27. Tuſinde aff
dem ſom offuerbleffue flyde ind i Staden
Apheck/ oc Muren falt paa dennom oc
Knuſede dennom / Kongen Benhadad
bleff ſelff der offuer Fangen.

Ieremiæ 38. Om den Vnge Kon-
ning Zedechia formeldis / at hans Før-
ſter oc Raads Herrer tilſkyndede han-
nom/ at vere Guds Mandat wlydig/ oc
ihielſla Ieremiam Prophete / for hand
raadde Kongen oc Herrerne i Landit / at
giffue ſig villig fangne vnder Kongen aff
Babylon / men der Kongen faractede
Prophetens Raad / oc efftersulde ſit egit
oc ſine Førſters Raad/ oc lod Propheten
ned ſette i en Kule fuld aff Dynd / oc icke
vilde lyde HERRENS Ord ved
Propheten / kom Kongen aff Babylon
oc tog icke allene Rigit oc Land fra

hannom/ men Jammerlige myrde oc Jhielslo hans Hustru/ Børn/ Raad oc Vndersaatte/ oc lod vdstinge Kongens Oyen/oc siden indsette i it grueligt Fengsel/ huor hand oc Elendelig omkom.

See huor Gud betog vore Naboer i Lifland/ all Lycke/ Raad oc Anslag/ der de vdi deris Ondskaff vaare Mode/ oc lod den mectige oc grumme Tyran Juon Basiliuitz aff Muschow/ met nogle andre omliggende Potentater angribe deñom deris Land oc Steder/met mord/ Brand/ Fengsel oc andre Plager/ ved huilcke de mesteparten vnder ginge/ oc komme i alsomstørste Elende oc Jammer.

Den Vnckelige Historie som sig til drog met den Vnge Herre Koning Sebastian aff Lusitanien eller Portugal Anno 1578. i Augusti Maanit/ giffuer oc det samme tilkiende/ huilcken aff sine onde Raadgiffueris idelige tilskyndelse/ oc sin egen Daarlighed faaretog sig den wnødige Krig jmod Abdelmelechum Kongen aff Mauritanien i Africa, oc der offuer/ myste Rigit/ Liffuit/ sine beste

Mend

Mend oc Vndersaatte oc all sin Vel-
færdt.

Saadane oc andre Exemple skulle paaminde baade Konger/ Raadsherrer oc Vndersaatte.

Konger oc Førster / naar de komme til Rige oc Regimente / at de for all ting effterfølge den Vnge Printzis Salomonis Exempel/ inderlig bede oc begiere aff Gud / Vijsdom oc Forstand / at hand vil regere oc holde deris Hierter i sin Haand / giffue gode Raad oc Raadgiffuere/ Lycke oc Fremgang/oc sige met Salomone, som der merckelige staar skreffuit i den tredie Kongernis Bog 3. Cap. Herre du giorde stor Miskund met din Tienere Dauid, Min Fader / lige som hand Vandrede i Sandhed oc Retferdighed / oc met it retsindigt Hierte for dig / oc du haffuer holdit hannom den store Barmhiertighed / oc giffuit hannom en Søn/ som sidder paa hans stoel. Nu Herre min Gud / du haffuer giort din tienere til Konge i min Faders Dauids sted/ saa er ieg en liden Dreng veed huercken min Vdgang eller Indgang/

oc din Tienere er iblant det Folck som du haffuer vdualt / saa at ingen kand telle/ eller beskriffue det / for mangfoldigheds skyld/ Saa giff din Tienere it Lydactigt Hierte / at hand kand dømme dit Folck/ oc forstaa huad ont oc gaat er / thi huo kand dømme dette dit mectige Folck?

Dette behager HERREN (staar der) vel / at Salomon bad om saadant/ oc Gud sagde til hannom / Effterdi du beder om saadant / oc beder icke om it langt Liff / eller om Rigdom / eller om dine Fienders Siæle / Men om Forstand at giøre Dom/ See saa haffuer ieg giort effter dine Ord / ieg haffuer giffuit dig it Vijst oc Forstandigt Hierte / at din lige icke haffuer verit for dig/ oc ey heller skal komme effter dig. Jeg haffuer oc giffuit dig der til met / det du icke haffuer bedit om / som er Rigdom oc Ære/ at der er ingen din Lige iblant Kongerne i din tid / oc om du Vandrer i mine Veye/ at du holder min Skick oc Bud/ som din Fader Dauid haffuer vandrit / da vil ieg giffue dig it langt Liff.

Oc

Oc naar en Herre saadant aff Gud bekommit haffuer/ skal hand det vende til GVds Ære / som der staar Psal: 24. Oplader eders Porte i Førster oc lader Ærens Konning gaa ind. Derneſt oc saa til sine Vndersaattis gaffn oc beste. En Konge/siger Salomon, Prouerb.29. Som dømer de Fattige trolige/hans trone skal bestaa euindelige. Oc efftersdi ingen Menniske er i Verden / Konge eller Knect/ der jo kand fare vild/ oc styndum lade sig aff Affecterne regere/ at hand da icke altid efftersølger sit egit Sind / men lyder dennom at / huilcke som hand ved GVds Forsiun til sig i Regimentit tiltagit haffuer / de som ere Vise / Forfarne oc Forstandige / oc mene hannom det met Tro / icke Hyckle eller Smigre for hannom / icke søge deris egen Profit/met huer mands skade/men ere sandru oc elske retfærdighed/ oc raade alting til det beste.

Raadsherrer oc Høffuitzmend/ skulle oc her aff lære/at henuende alle deris raad oc daad til Guds Ære/ Kongens beskermelse oc menighedens forfremmelse oc velfærd/ der som de haffue en Konge/ som endnu

 er

er Vng / oc for alder icke veed sin høye bestilling i Land oc Riger at faarestaa / at de met all flid lade hannom i god Lærdom oc Tuct forbedris / opfylde hans bryst met Guds fryct oc gode meninger / icke tilstede GVds bespaattere / Meenedere / Løsactige / Dranckere / whøffuiske i snack oc tale / eller dennom som smigre kunde / met hannom at omgaais / men hielpe til at baade hand oc Folckit kand føris til Retferdighed / de Onde straffis / de Gode Beskermis / en Christelig Disciplin ved Mact holdis. Det er det / som Dauid i den 82. Psalme befaler / sigendis / skicker den Fattige oc Faderløse Ræt / oc hielper de Elendige oc Nødtørfftige til Ræt. Oc Salomon siger Prouerb: 25. Mand tager det Vgudelige Væsen fra Kongen / saa stadfestis hans Throne met Rætferdighed.

Vndersaatte paamindis ocsaa / oc læris at de met all Tacksigelse kiende oc bekiende GVds gaffuer mod sig / oc wi besynderlig paa denne Dag / som nyde saadant gode / at wi aff Gud haffue god oc Christelig Øffrighed / oc derfor tro-

lige

lige bede Gud Daglige for dennom / ve-
re dennom hørige oc lydige / vden Myt-
teri oc Oprør / tale oc mene alt gaat om
dennom / beuise dennom all Ære oc Re-
uerentz / Skat oc Vdgifft / oc lære vdaff
andres skade / huad wlycke oss vilde offuer-
komme / der som wi foraarsage Gud / at
hand bortrycker de fromme oc giffuer
onde i steden igen. Det er det Raad
som Ieremias Prophete gaff sine Land- Ieremiæ
mend i Babylon / oc met sin skriffuelse 29.
formanede dennom / at søge Landsens
beste / til huilckit Gud haffde ladit den-
nom henføre / oc bede trolige for Øffrig-
heden / thi (sagde hand) naar det gaar
dennom vel / saa gaar det oc eder vel.

HERREN haffuer giort mange herlige ting ved dennom aff begyn-delsen ved sin store Mact.

Her lærer Sirach at lige som from-
me Øffrigheds Personer ere en synderlig

skenck oc gaffue aff Gud: Saa arbeider oc Gud selff ved deñom/ oc de ere nogle vdualde Redskaff / ved huilcke HErren vdretter sin gierning oc bestilling. Saa

Exo:4. arbeidede hand met Mose, der hand gaff hannom Befalning/ at gaa ind til Pharaonem, oc Moses vndskyldede sig for HErren/ at hand haffde it suaart maal oc en suaar tunge / oc vaar icke nocksom til saadan høy bestilling at vdrette / huortil HErren suarede: Huo haffuer skabt Menniskens Mund / eller huo haffuer giort Dumme eller Døwe / eller Seendis eller Blinde? Haffuer ieg HErren det icke giort? Saa gack nu hen. Jeg vil vere met din Mund oc ieg vil lære dig / huad du skalt sige. Effter saadant HErrens Løffte / gick hand frimodig indtil Pharao / viiste hannom de 10. Plager / ledde Folckit igennom det røde Haff etc. Oc vnderlige førde dennom

Gen. 41. i Ørcken i 40. Aar.

Saa arbeidede Gud met Joseph der hand Forstandelige vdlagde Pharaonis drømme / oc bleff en megit Lyckſalig Regentere offuer gantske Egypti Land.

Met

Met Josua / der hand førde Guds Folck Iof. 3. 6. 10.
igennom Jordanen / vant Jericho / der Psal: 114.
hand stridde mod sine Fiender/ lod HEr-
ren Solen staa stille paa Himmelen/ en
gantske Dag. Met Gedeon der hand slo Iud. 7.
Madianiterne. Met Samson der hand Iud. 14.
sønderbrød Løwens Kæffter/ nedlagde oc 15. 16.
1000. Philister met en Asen Kæffte/ brød
Portene i Gaza/ oc kaste Husit paa si-
ne Fiender. Met Dauid der hand slo 1. Sam.
Goliath. Met Ezechia/ der de 185. Tu- 17.
sinde Assyrier bleffue slagne i Señache- 2. Re. 19.
ribs Leyr. Met Josaphat / der hand Esai. 37.
offueruant Ammons oc Moabs Børn. 2. Pa. 20.
Met Judit / der hun ihielslo Holopher- Iudit. 13.
nem/ oc andre saadane/ ved huilcke hand
haffuer giort store ting oc hulpit at deris
Regimente bleff dennom lyckeligt oc Lætt.
Saa vdretter oc Gud paa denne dag me-
git gaat ved sine Redskaff/ fromme guds-
fryctige tro Mend / som denne Salige
Herre Cantzeler vaar / oc metdeler den-
nom sin Krafftige Aand / giffuer at de-
ris gode Raad oc anslag / mod oc Man-
dom haffuer Lyckelig Fremgang / oc at
deris Bestilling bliffuer dennom Lætt oc
mange gaffnlig. Aar-

Aarsagen/ hui HErren det giør/ setter hand strax hos/ at hand vil beuise sin store Mact/ det er / giffue tilkiende / at
Iaco: 1. hand allene er Liusens Fader / fra huilcken alle gode gaffuer komme/ oc den rette HErre Zebaoth/ som haffuer alle Riger oc Regimenter i sin Haand / at all Lycke oc Salighed kommer aff hannom/ oc vden hannom er ingen fremgang met Raad eller Anslag / som Salomon siger Prouerb: 21. Der er icke Raad mod GUds Raad.

Det samme bekiender Dauid i den 127. Psalme/ vden HERREN bygger Husit da arbeide de forgæffuis som bygge der paa: Vden HErren beuarer Staden / da vaage Vecterne forgæff-
2. Cor: uis. Thi wi ere icke siger Paulus dueli-
3. ge aff oss / lige som aff oss selff at tencke nogit / men at wi ere duelige / det er aff Gud. Oc Ieremias siger i det 10. Cap. Det staar icke i nogen mands mact/ huorledis hand skal Vandre eller rette sin gang/ huilckit alle Meñiske nocksom haffue/ baade aff sig selff/ oc andre at forfare.

Konning Ieroboam vaar en mectig

Ore-

Vruaagen/ Forſtandig oc Snildraadig Herre/ men fordi HErren icke arbeide-de ved ſin ſtore mact met hannom/ for-ſtyrrede hand mere Iſraels Rige / end hand det ſtyrckede / oc paa det ſidſte met all ſin affkom vndergick.

Den ſtore Alexander, Aiax, Xerxes, Iulius, Pompeius, oc ſaadane flere/ bleffue met all deris mact oc herlighed ødelagde/ thi de icke ophuldis oc regeredis aff Gud.

Her aff lære Gudfryctige Regente-re ſig allene at vere it bart oc ſuagt Red-ſkaff/ ſom bære dyrebare Liggende Fæ / i Leerkar/ ſom Paulus ſiger/ oc vden HEr-rens krafftige Hielp intet kunde vdrette. Huorfor de ſkulle bekiende met all Yd-myghed / deris ſuaghed oc wduelighed / giffue Gud Æren/ oc idelige begiere aff hañom Raad oc forſtand/ Lyckſalig frem-gang oc biſtand / at der kand ſigis om dennom/ ſom Sirach nu ſiger om andre.

2. Cor. 4.

De haffue vel regerit deris Kongeriger / giort lofflige Gierninger.

Her

Her beuiser den hellige Mand/ huad det er for Gierninger Gud ved dennom vdrettit haffuer/ i det hand siger/ de haffue vel regerit/ giørendis her met Forskel imellom tuende Regimenter / som føris i Verden: Det ene Christeligt oc Loffligt/ det Andit ont oc Tiranniske.

Christeligt Regiment er det / vdi huilckit alting gaar vel til / da sigis Regiering at gaa vel til/oc Øffrighed at giøre Lofflige gierninger/ naar Guds Ære forfremmis / Religionen wforfalskit beuaris / alle stender i deris friheder ved mact holdis / Low oc Ræt haffuer fremgang Dyd oc Ære lønis oc hanthæffuis / Laster oc Wdyd straffis / In Summa, naar huer Mand skicker sig mod Gud gudelig/ mod sin Næste rætferdelig/ oc imod sig selff Høffueskelig oc Ædruelig. Men vdi en Tyranniske Regimente findis tuert imod / all GVds Bespaattelse oc Vanære/ Vold oc Wret / Plaggeri / de Erlige fortrengis / de skadelige hanthæffuis/ alting driffuis effter Affecter oc egit nytte / ingen boer tryggelig / huer

mand

mand leffuer effter sit egit tycke/besynder-
lig de som mest ont kunde optencke oc giø-
re / oc efterfølge deris løse Begiering.
Saadan Regiment førde Sennacherib,
Antiochus, Pharao, Nero, Caligula,
Decius, Claudius, Iohannes Basilius, oc
andre flere/ ja alt formange saadane.

Men for huad Aarsag GUd All-
mectigste beuarer Land oc Riger / giffuer
gode Øffrighed/ oc arbeider met dennom
at de vel regere deris Undersaatte i Fred
oc Velmact / bør oss vel at acte/ huilcke
ere besynderlige disse tre:

Den Første at Christi fattige Kir-
cke oc lille Hiord kand haffue nogen sted
i Verden/ Platz oc Herberge / oc der vdi
bekomme Huile/Ophold oc Beskermelse/
vdi huilcken hans rene Ord oc Lærdom
Rigelig oc Uforfalskit kand forkyndis.
Sacramenterne vdi sin rette brug ved
mact holdis oc administreris, hans hellige
Naffn / paakaldis oc dyrckis / Bogelige
Kaanster oc Tunge maal Læris oc Øff-
uis/ Skoler beuaris oc forfremmis/ Ung-
dommen holdis til retsindig Optuctelse.

Som

Som HERREN selff siger / Esaiæ 49. Kongerne skulle vere dine Fosterfædre / oc Dronningerne dine Ammer.

Derfor bleff det gantske Ægipti Kongerige i Fred / Lycksalighed oc Velmact beuarit / all den stund den fromme Kong Pharao hanthæffuede / halp oc forsuarede GVds Menighed Israeliterne / Holt deñom oc det gantske Ægyptiske Kleckeri ved deris Priuilegier oc Friheder i Landit / om huilckit der skriffuis Gen: 47. Der den dyre tid oc Hungers nød vaar i Landit i de siu magre Aar / oc Vndersaattene nøddis aff stor Armod at Pantsette oc affhende for deris Føde oc vnderholding / Hus / Agre oc Gods / saa at det gantske Ægyptiske Land bleff Pharaos egit / da bleff Præsternis Gods vndertagit / det kiøbte hand icke: Thi Pharao haffde forskickit dennom / huor aff de skulde nære dennom / oc vaar benæffnd det som hand haffde giffuit dennom / derfor tuingdis de icke til at selle deris Agre.

Men der den onde Pharao kom / som icke kiende Joseph / oc icke lenger vilde vnde

de HErrens Menighed platz oc rom/ berøffuede oc fratog dennom deris godz/ Priuilegier oc vnderholding / oc met ny besuering tryckte oc trengde dennom/indtil de nøddis aldelis at rømme Landit oc vige fra dennom. Saa vndergick gantske Ægypten/ oc aldrig kom siden til sin forrige stat oc Lycksalighed.

Den gantske Jødiske Politi oc Regimente bleff herlig ved mact holden for Tabernakelens oc siden for Tempelens skyld/vdi huilcken Guds Naadis Arck beuaredis/ Prophetierne om den tilkommende Mesſia JEsu Christo forkyndedis/ oc Guds Dyrckelse oc Tieniste/ som hand selff indskicket haffde/ ved mact holtis. Indtil Herrerne oc Vndersaattene begynte at forfølge først Propheterne/siden Christum/Disciplene oc Apostlene/oc nu icke mere vilde laane Christi Kircke oc Menighed Herberge oc rom hos sig/ saa bleff deris gantske Rige oc Regimente i grund ødelagt.

See/ huor Franckerige/Nidderland oc andre Land haffue badit for/ siden de foriagede oc forfulde de fattige Christne

oc

oc Hugenotter/spolierede oc fratoge den-
nom deris Priuilegier/ Friheder/ Gods
oc Liff. Haffuer icke Gud met en fuld
knugit Maade betalit dennom i deris
Skiød?

Vilt du fordi vel fare/ iag icke Chri-
stum / hans Menighed oc Tienere fra
dig/ Riff icke Klæderne aff hannom / oc
kast icke laader om hans Kiortel/ Thi der
som du blotter hannom oc berøffuer han-
nom i hans Lemmer sit Gods oc ære / da
skalt du visselige foruente / at hand icke
allene dig oc dine Børn igen berøffuer
Gods lycke oc velfærd/ men ocsaa riffuer
oc berøffuer dig sin Naadis Rige/ Ord/
Act. 1. Sacramente/Kircke oc Prest/ja sit euige
Psal. 69. Rige/ saa dit Hus skal bliffue dig øde/
Haba. 3. som Christus siger Matth,23. Oc Esaias
i det 33. Vee dig/som røffuer/thi du skals
berøffuis.

Anden Aarsag / huorfor Gud beua-
rer Riger oc Land / giffuer god Offrig-
hed oc Politi/er at alting i andre Stater
vdi en god Ordning oc skick kand ved
mact holdis/ Low oc Ræt kand haffue sin
fremgang/Dyd oc ære kand belønis/ saa
at

at huer mand kand bo rolige oc Broder-
lige hos huer andre/ oc den gantske socie-
tas humana kand forfremmis oc ophol-
dis.

Tredie Aarsag er/ at Synd oc Laster
oc alt wgudeligt væsen maa bliffue straf-
fit oc affskaffit. Thi der som icke Regi-
mentit vaare/ men huer maatte sig selff
raade oc regiere/ som hannom lystede/ da
bleffue der strax en confusio gruelig for-
styrring oc væsen/ oc vaare bedre at om-
gaais met vilde Diur oc beester/ end met
Mennniske. Dette meen Paulus til de
Romere i det 13. talendis om Øffrighed
i saa maade: Øffrighed er icke de gode
Gierninger til fryct/ men de onde/ oc vilt
du icke fryete dig for Øffrighed / da giør
det som gaat er / saa skalt du haffue loff
aff hannom. Thi hand er Guds Tien-
nere dig til gode / men giør du det som
ont er / da fryete dig / thi hand bær icke
Suerdit til forgæffuis / hand er Guds
Tienere / en Hæffnere til straff offuer
dennom som giøre ilde.

Huor dette / som saget er / icke skeer/
der kand huercken Riger eller Regimen-

ter vere lyckſalige/ eller haffue lenge Beſtandighed/ Huor om ieg nu intet mere vil tale/ men gaa vijdere til Texten.

De haffue verit Vijſe i Raad oc Spaadom.

Hos Salomonem i Ordſprocks Bogen 8. Cap. ſiger den høyeſte Vijſdom / HErren aff Himmelen: J vanuittige mercker Vijſdom/ oc i Daarer tager til Hierte / Hører / thi ieg vil tale det ſom førſteligt er / oc lære huad ret er / Thi min Mund ſkal tale Sandhed / oc mine Læbe ſkulle hade det ſom vgudeligt er/ All min Munds tale er ret / der er intet falſk der vdi 2c. Jeg Vijſdom boer hos Forſtand/ oc ieg kand giffue gode Raad/ HErrens fryct hader ont/ hofferdighed/ ſtolthed oc onde veye / Jeg hader vanartige Munde / baade Raad oc Daad høre mig til / Jeg haffuer Forſtand oc mact / Ved mig regere Kongerne oc Raadzherrerne ſkicke ræt / ved mig regere Førſter oc alle Regentere paa Jorden/ Jeg elſker dem mig elſke/ De mig ſøge betilige/ finde mig.

Her

Her lærer Salomon/ aff huem Viijsdom kommer / huad den vdretter/ oc huem den meddelis.

Hun kommer aff Gud / som er all Viijsdoms Kilde / Hun vdretter huad Førsteligt er / Lærer huad Ret er/ taler Sandhed / hader vgudelighed / giffuer gode Raad/ haffuer Forstand oc Mact oc andit saadant som i Texten opregnis. Hun giffuis dem hende elsker / som her staar/ Jeg elsker dem mig elske/ oc de mig søge betilige finde mig. Det er (som Sancte Jacob i sit breffs 1. Cap: forklarer) alle dem som hende aff Gud bede oc begiere. Besynderlig Gudfryctige Øffrigheds personer huilcke hun giffuer Forstand oc Kundskaff at de forsictelig oc fornumstelig see oc forstaa/ naar oc huor det som ræt er skal bestillis/ oc det som vræt er skal affueries/ som Salomons egit Exempel giffuer tilkiende 3. Reg. 3. i den Dom imellom de tuende Quinder/ som trættede om deris Børn/ see huilckit viijst raad Gud skød hannom i sinde/ ved huilckit hand kom i Sandheds forfaring oc dømde Rætferdelig.

Det er det som David i den 37. Psal. siger/ Den retferdigis Mund taler Wiiß-dom/ oc hans Tunge lærer Rætten/ hans GUds Low er i hans Hierte/ oc hans Trin glide icke. Uden denne Wijsdom oc Klogskaff kand inted udi nogen Regie-ring retsindelig udrettis/ endog mand haffuer stort Velde/ Autoritet, Rigdom oc Maiestet/ Ja dette er altsammen skade-ligt uden det viselige regieris/ som den Hedenske Cicero aff sin forfarenhed viste end oc at sige: Parum valent arma fo-ris, nisi sit consilium Domi, det er/ met Macten kand mand lidit forfremme/ der som icke gode Raad ere hiemme. Oc Euripides siger: Vnicum consilium re-ctum magnam militum manum vince-re potest. It gaat Raad offueruinder tit en stor Krigsherr.

Aarsagen huorfor de haffue verit Wijse i Raad oc spaadom setter Sirach fordi at

De haffue efterfuldt Skrifftens Forstand.

Det er/ de haffue hafft den rette klare

Løcte/

Løcte / Regel oc Rettesnor at gaa effter/
som er GUds salige Ord oc Lærdom/
huilcken der indeholder de beste Raad
imod alle wraad/ oc viser huad mand
giøre eller lade skal. Der om taler Da-
uid i den 119. Psalme sigendis: Dine
Vidnisbyrd ere mine Raadsmend/ Viri
consiliarij mei. Item, i den 19. Psalme:
HERrens Bud ere klare oc opliuse
Øyene. Dette bør alle Christne Men-
niske / vere sig i høye eller ringe Stat/
Daglige at sette sig for Øyen / oc ingen
ting angribe vden de ere visse aff Guds
salige Ord der om / huilcke de skulle eff-
terfølge som en klar Løcte vdi den mørcke
Nat / at de icke skulle falde oc støde sig/
fordi at all Menniskelig Vijsdom/Raad
oc Anslag som icke ere aff Gud oc met
hans Ord / vere sig huor spitzfundige /
listige oc forsictige de vere kunde / saa ere
de dog idel Daarskaff/ oc haffue ingen
bistand eller fremgang/ men som Paulus
siger: Rom. 1. Der de hulde sig Vis-
se/ ere de bleffne til Daarer. Oc Salo-
mon i Ordsprocks Bogen 12. Cap. En
Vijs Mands Raad bliffuer priset / men

den Falskis fund bliffuer til Skamme.

Oc efftersi Menniskene tit oc offte forlade denne Løcte/ Regel oc Rettesnor/ som er GUds Ord/ da er det icke vnder at Gud aff sin Retferdighed tilsteder dennom at følge deris egne vanartige Raad oc Mening/ indtil de falde i forderffuelsen/ som Saul giorde/ oc siden finde det at vere Sandhed som Ieremias Prophete i sit 8. Cap. siger: De haffue forskut GUds Ord/ huad kand deris Vijsdom gaffne dennom?

Act fordi i all din bestilling disse tuende stycke/ som ere de ypperste i alle ting.

Først lær at vide/ huad du giøre skalt/ huilckit Regelen/ det er Guds Ord/ lærer dig oc giffuer Forstand paa Ret oc wret.

Dernest see til at du fornumstelige kant vdrette det som Regelen faaregiffuer/ huilckit Exempel/ forfarenhed oc øffuelse viser dig. Huo det giør/ hans Raad bliffuer vel bestandigt.

De haffue lært Musicam/ oc dictit Aandelige Viser.

Her

Her alluderer oc henseer Sirach til
Mosen/ Deboram / Annam Samuelis
Moder/ Dauid/ Esaiam/ Danielem/ de
tre Mend i den gloendis Oen oc andre
saadane/ som haffue tackit oc prisit Gud
met Aandelige Psalmer oc bekiendt de-
ris høye gaffuer bestilling oc huad de
Lycksalig i deris tid vdrettit haffue/ at ve-
re aff Gud / huilcken der haffuer (som
før bleff sagt) giort mange herlige ting
formedelst dennom / at beuise sin store
Mact/ oc derfor ved saadan deris Musi-
cam oc tacke Psalmer haffue baade de
selff prisit GUD oc opuact andre deris
Metfølgere oc Undersaatte at loffue oc
tiene Gud for beuiste Velgierninger.
Thi det er en Christen Øffrigheds Em-
bede oc Kald / icke alleniste met Suerd
vduortis sine Undersaatte at beskerme/
men ocsaa at holde Guds tieniste oc dyr-
ckelse ved mact / ved huilcke Gud kand
æris/ oc Menniskens Salighed/ oc Vel-
færd fremmis oc formeris/ oc i saa maa-
de baade de selff / ocsaa vere andre Aar-
sag at tiene oc frycte HErren / oc tacke
hannom for sine Velgierninger.

Saadane exercitia pietatis oc gudelige Øffuelser / haffue mange fromme Herrer vdi vor tid / saa vel som vdi Fordom tid / beflittit sig vdi / iblant huilcke Salig oc høyloflig ihukommelse Konning Christian den Tredie / dilligiste vor Salige Herre oc Konning Fridericus Secundus hues Naffn oc vere i euig Hukommelse / huilcken icke alleniste læste Psalmer oc Aandelige Viser / oc kom sine Vndersaatte til at siunge oc tacke Gud / Men selff tog sig for at vddrage aff Psalteren de besynderligste sprock / oc dennom merckelig forklarede / huilcke hans Maitt: oc siden lod ved Prent vdgaa / oc sine Høybaarne Børn til gudelighеds Øffuelse selff Dedicerede oc tilskreff.

Den ædelige Herre H. Knud Gyldenstierne til Tim / saa oc den Velbyrdige oc Høylærde / Her Erick Krabbe til Bustrup / den ædele oc gaffuemilde Herre / Her Herloff Trolle / oc nogle andre gudelige oc fromme Herrer i dette Rige / haffue ocsaa artelig oc met stor forstand dictet Aandelige Viser oc Psalmer aff

huilcke

huilcke endnu findis nogle i vore Psalme Bøger/ oc siungis til Menighedens store forfremmelse vdi salighed oc til Guds ære.

Disse Kongelige oc ædele Personer næffner ieg / at ieg der met vil opuecke vor Øffrighed oc Adel som haffuer Lyst til Musicam oc holder mange atskillige Musicos / baade Instrumentister oc Sangere i deris Hoffgaarde/ icke vden stor omkaast / at de saadan ædel Konst oc lystig Melodi icke Vanbruge til Lætferdighed/ Pract / vkyskhed oc GVds fortørnelse (som mange steds dis vær nu skeer i store Herrers Hoffgaarde) Men vide at den rette Musicees brug er/ at ære Gud oc opuecke sig selff oc andre til tacksigelse oc Aandelig glæde i HErren/ som Dauid i den 149. oc 150. Psalme lærer/ oc Paulus til de Colosser i det 3. Lader CHristi Ord bo rigelige hos eder i all Vijsdom / lærer oc formaner eder selff/ met Psalmer oc Loffsange/ oc Aandelige deylige Viser/ oc siunger for HErren i eders Hierter.

De

De regerede i Fred/ den Stund de vaare her.

Dette skal oc vere alle Christne Herrers oc Øffrigheds Idræt oc aluorlige Forsæt/ at Henuende alle deris raad oc Anslag til den gemene Fred oc rolighed/ oc icke aff lætferdig eller ringe Aarsag antage Feyde oc Orloff/ indfalde i andres Land/ eller giffue andre Aarsag at falde ind paa dennom/ vden de høylige foraarsagis deris Land oc Folck met Suerd oc Herreskiold at beskerme oc forsuare. Thi Krig fører alt ont met sig/ som baade den Hellige oc Hedenske Skrifftis Exempler oc egen Forfarenhed mere end nocksom giffuer tilkiende.

Naar der for findis i Herrehoff/ Doeg/ Achitophel/ Rabsake/ oc andre saadane Fredhadere/ som raade til alt ont/ besynderlige/ naar Dynen icke sidder fast i Dørren/ som der sigis om en/ huilcken for nogle Aar siden paa en freds forhandel affslo alle Billige middel/ som til Enighed opsøgtis/ oc raadde saadant it Raad/ at mand skulde lade de tuende

Unge Herrer (som paa hin anden / vaare forbittrede) dragis i Haare / oc støde Hornene aff hin anden/ huilckit oc saa formedelst saadane onde Tilskyndere skede/ oc gick vd offuer mange Tusinde Menniskis Haar oc Hoffuit / oc paa det sidste offuer den sammis egen Hud oc Hoffuit/ saa den Herre som hand eggede til Krien/ bleff hans egen Bane/ oc hans onde Raad bleff hannom selff verst / at fromme Øffrighed icke fordi giffue saadanne Fredzhaderis Raad rom/ men mere acte Menighedens beste/ oc betencke disse CHristi Ord : Salige ere Matt: 5.
de Fredsommelige/ thi de skulle kaldis GUds Børn/ oc bede met Dauid Psal. 68. HERRE atspre dennom/ som føre Orloff oc Krig / oc begiere at kiffue met andre.

Den Stund de vaare her.

Tempore incolatus seu peregrinationis suæ.

Dette legger Sirach til at paaminde Øffrighed/ saa vel som vnderdane/ at de haffue

Ebre. 13. haffue ingen bliffuende sted her/ men søge effter det tilkommendis / oc at de derfaare leffue saa megit dis Fredeligere met huer andre i denne Verden. At lige som en fremmit Giest / legger sig icke gierne vd met Verten / eller de som ere i Selskaff met hannom / men føyer sig effter hannom / at hand kand nyde Platz i Husit / saa skulde oc wi som ere alle Pillegrimme i denne Verden / holde Fred/ met huer andre/ oc effter CHristi
Matth. 5. formaning forlige oss met vor Broder den stund wi endnu ere paa Veyen met hannom / at wi maa nyde det rette Herberge oc Euige Bolig i Himmmerige/ Saa giorde den fromme Abraham met sin Broder Søn Loth Genes. 13. Joseph met sine Brødre wdi Ægypten. etc. Oc maa nu dette saa enfoldelig oc kaartelig vere sagt om det Første.

*

Det

Det Andit stycke aff denne Textis Forklaring.

* * *

De haffue verit Rige oc hafft stort Gods. etc.

DAuid Prophete i den Første/ i den 112. i den 119. i den 127. Psalme/ oc mange andre steder priser dennom Salige at vere som frycte HERren/ som haffue Lyst til hans Bud / hans Sæd siger hand skal bliffue mectig paa Jorden / de Frommis Børn skulle Velsignis / Rigdom oc Offuerflødighed skal vere i deris Hus/ oc deris Retferdighed bliffuer Euindelige.

Item, Psalm : 37. Bie effter HERren oc holt hans Vey / saa skal hand ophøye dig / oc du skalt Arffue Landit. Det samme beuiser oc Sirach her vdi disse

Ord

Ord oc opregner mange gode ting/ som HErren metdeler oc rigelige begaffuer dennom som hannom fryete oc tiene i denne Verden/ saa hand met sin Benedidelse Kroner dennom i dette oc det tilkommendis Liff.

Først her i Verden met Rigdom/ det er dette timelige Liffs ophold / Lycke oc Fremgang/ icke alleniste til deris egen Nødtørfft men ocsaa andre til Hielp oc Trøst/ oc derfaare legger hand dette til/ de haffue Hafft stor Rigdom / som der oc staar i den forbemelte 112. Psalme: Gods oc Rigdom skal vere i hans Hus/ saa vaare Abraham/Job/ Dauid/ Salomon / Josaphat / Cyrus / Constantinus/oc andre aff Guds Velsignelse rundelig begaffuede / oc baade de oc deris Rigdom vaare Gud behagelige. Huilckit lærer oss at Gods oc Rigdom er en besynderlig Guds gaffue / som der staar Prouerb: 10. HErrens Velsignelse giør Rig vden Møye. Sirach dissligiste i det 11. Cap. Gud giffuer de fromme Gods/ som er varactigt/ oc huad som hand giffuer det triffuis altid. Bliff hos

GVds

GVds Ord oc øffue dig der vdi/ oc bliff i dit Kald oc acte det intet at de vgudelige tracte efter gods/ forlad du dig paa Gud/ oc bliff i dit Kald / thi det er HERren megit lett at giøre den Fattige Rig/ oc Gud velsigner de fromis gods. Saadan rigdom talis her om/ som rettelig atspøris met Gud oc ære/ oc brugis til Guds ære / oc Menniskene til gaffn oc gode / icke om den som atspøris ilde oc angerlig / oc i lige saadan maade brugis/ som mange findis i Verden/ huilcke met Vold oc vræt/ List oc Vnderfundighed samle deris Rigdom / oc drage stort gods tilsammen/ vdswe deris fattige Vndersaatte oc Jeffnchristne/ fortære deris Sued oc Arbeid/ paa det de kunde holde deris offuermaade store Pract ved mact / om huilcke Micheas Prophete taler i det 3. Cap. Hører i Hoffueder vdi Jacobs Hus/ i skulde met rette vere de som skulde vide Retten/ men i hade det gode oc elske det onde/ i flaa Huden aff dem/ oc Kiødit aff deris Been/ oc æde mit Folckis Kiød / oc naar i haffue dragit Huden aff dennom/ da sønderbryde i deris Been / oc legge dennom bort

 som

som i en Gryde/oc lige som Kiød i en Kæ-
del. Derfaare naar i raabe til Herren skal
hand icke Bønhøre eder / men hand skal
skiule sit Ansict for eder paa samme tid/
lige som i haffue fortient met eders onde
Væsen.

Habacuch i det 3. Cap. Vee den som
formerer sit Gods met fremmit Gods /
huor lenge skal det vare ?

Prouerb. 22. Huo som giør den ar-
me wræt/ at hans gods skal bliffue megit
hand skal selff lide Nød.

Item, Røffue icke den Fattige/ endog
hand er Arm/oc vndertryck icke den Elen-
dige i Porten (det er / i Retten.) Thi
HERren skal handle deris Sager/ hand
skal Vndertræde dem / som dem Vnder-
træde.

See fordi til du Christne Mand oc
Quinde Edel eller Vædel / Ja du onde
met/ huo du est / at du icke flaaer Huden
aff din arme elendige Tienere oc Vnder-
saatte/ det er/ at du icke plager oc skat-
ter hannom offuer Retten oc Effnen /
sigendis/som de wgudeligis gemene sprock
lyder/den som binder sine Sko met Bast/
hand

hand skal betale. Huilcke Gud skal oc be-
tale paa den Dag/ at naar hand skal giff-
ue huer effter deris gierning/ da skal hand
lade Satan binde dennom met Mørck-
hedzens Baand/ i den Euige varendis
Ild. O huor gierne skulde du giffue
hannom alle dine Guldkiæder at binde si-
ne Sko met/ den som du giorde saa arm
i denne Verden / at hand maatte binde
sine Sko met Bast / paa det du kunde
løsis aff Helffuedis Baand. Som den
rige Fraadzeris Exempel giffuer tilkiende
Luc. 16. Huad gaffner det it Menniske/
siger CHristus/at hand baader den gant-
ske Verden / oc hans Siæl skal lide For-
dømmelse derfor?

Men her maatte nogen sige: Icke
bliffue de alle Rige / oc faa stort gods i
denne Verden / som frycte HErren?

Der til suarer ieg met it Ord/der som
det er Guds behagelige villie/ oc det kand
vere dig nyttigt oc icke en skadelig Aar-
sag oc forhindring i din Salighed/ da be-
kommer du det vel aff HErren/ellers er
det dig bedre at du est Fattig met Lazaro
oc huilis i Abrahams skiød / end at vere

 Rig/

Rig/oc Pinis met den Rige i Helffuedis Gløð.

Det er en stor Rigdom oc Vinding siger Paulus 1. Tim: 6. Huo som er Gudelig oc lader sig nøye / thi wi førde intet i Verden / derfor er det Aabenbare at wi intet skulle føre vd aff / Oc naar wi haffue Næring oc Klæder skulle wi lade oss nøye / fordi at de som ville bliffue Rige / falde i Fristelser oc snarer / oc i mange Daarlige oc skadelige begierelser / huilcke som nedsencke Menniskene i Forderffuelse oc Fordømmelse / thi gerighed er en Rod til alt ont / til huilcken nogle haffue Lyst / oc fore vild fra Troen / oc giorde sig selff megen Pine. Oc derfaare siger Dauid i den 37. Psalme trøstelige: Det lille som den Retuise haffuer / er bedre end mange wgudeligis store Gods / thi den wgudeligis Arm skal sønderbrydis / men HERren opholder den Rætferdige.

Disse hellige Folck / deris Rætferdighed bliffuer icke forglemt.

Viros

Viros Misericordiæ, kalder Sirach dennom som haffue verit miskundelige oc goduillige mod andre / Hulpit oc Trøstit huer mand aff deris gods / oc gaffue aff det Gud dennom forlænt haffde / oc derfor skal deris Retuished icke bliffue forglemt / som oc Dauid i den 112. Psalme loffuer: Salig er den som er Barmhiertig oc Laaner gierne / oc vdretter sin Sag / saa at hand giør ingen wræt. Ec. Hand vdspreder oc giffuer de Fattige / hans Rætfærdighed bliffuer Euindelig. Effter den vijs siger oc Sirach her: hans Rætferdighed bliffuer icke forglemt.

Her skal ingen met Papisterne tencke at nogit Menniske haffuer eller kand bekomme aff sig selff / eller formedelst sine gode Gierninger / Fortieniste / Fromhed eller Hellighed / den Rætferdighed som gielder for Gud / thi wi alle maa bede oc bekiende met Dauid i den 142. Psalme / HErre gack icke i rette met din Tienere / vilt du giffue act paa Synden / huo kand da bliffue for dig bestandig? Oc Esaias i det 64. ligner all vor Rætferdig-

ferdighed ved it besmittit vederstyggelige Klæde.

Saa er den Rætferdighed ved huilcken wi bliffue for Guds Domstol bestandige/ icke vor/ men JEsu CHristi / huilcken hand met sin fuldkomne Lydighed oc blodige Død forhuerffuit haffuer / oc appliceris oc tilleggis alle dem som tro paa hannom. 1. Cor. 1. Ierem. 25.

Huorfaare de som saa met Troen befatte denne CHRJSTVM / oc met sønlige Hierter beuise hannom Lydighed oc Daglige giøre god Fruct i taalmodighed aff Ordit / tienendis hannom i Hellighed oc Rætfærdighed alle deris Liffs dage/ oc deris Neste met all Kierlighed oc Fromhed/ saa de beholde Troen oc en god Samuittighed / saadane sigis at vere for hannom Retferdige. Huilcken deris Rætferdighed / det er / Gudelige / Fromme oc ærlige Leffnit skal aldrig forgiettis/ Men rigelig aff CHristo belønis baade met timeligt oc euigt gode/ som der staar Matth. 25. Kommer hid i min Faders velsignede/ arffuer det Rige/ som eder er beredt aff Verdens begyndelse. Thi

Jeg

Jeg Hungrede / oc i gaffue mig Mad. Jeg Tørstede oc i gaffue mig Dricke. Jeg vaar Fremmit/ oc i laante mig Hus. Jeg vaar Nøgen/ oc i Klædde mig. Jeg vaar Siug/ oc i Besøgte mig. Jeg vaar i Fengsel / oc i Komme til mig.

Saa er da dette det Andit met huilckit HERren skal vederlegge/ oc betale de Gudfryctigis fromhed / som haffue ærit Gud/ oc tient deris Neste i denne Verden.

De haffue beholdit en god Arff met deris Børn/ deris efterkommere ere bleffne i Pacten / oc for deris skyld ere deris Børnebørn stedse oc altid bleffne ved mact.

Dette er det Tredie / met huilckie Gud oc belønne vil de fromme oc gode i denne Verden / at hand vil lade sin Velsignelse vdflyde oc strecke sig til deris Børn

oc efftterkommere / huilckit rimer sig meet den Foriettelse oc trusel som staar Exodi 20. Jeg er HERren din Gud/ en Nidkier Gud/ som besøger Fædrenis misgierninger paa Børnene i Tredie oc Fierde Led offuer dennom som mig hade / oc ieg giør Miskundhed i Tusinde Led / offuer deñom som mig elske oc holde mine Bud.

Thi lige som Gud aff sin Rætferdighed straffer Sædens Synd i Sæden/ Saa Velsigner hand aff sin store Godhed Sædens Fromhed i Sæden/som der staar i den 112. Psalme/ Hans Sæd skal bliffue mectig paa Jorden / oc de Frommis slect skal Velsignis.

Item Psal. 25. Huo er den som fryecter HERren? Den skal hand vnderuise den beste Vey / hans Siæl skal bo i det gode / oc hans Sæd skal besidde Landit. Saa bleff Salomon sparit for sin fromme Faders Kong Dauids skyld / som
1.Re.11. HERren selff sagde til hannom: For din
2.Sam.7 Faders Dauids skyld / vil ieg icke riffue
2.Par.7. Rigit fra dig/ men ieg vil riffue det aff din Søns Haand / dog vil ieg icke riffue det gantske Rigē bort / en Slect vil ieg giffue

giffue din Søn for Dauids min Tiene- Psal. 89.
ris skyld oc for Jerusalems skyld som ieg
haffuer vdualdt.

For Achabs oc Jesabels Ondskaff skyld bleffue deris 70. Sønner ihielslagne / oc gantske Slect ødelagt / aff Kong Jehu. 2. Reg. 10.

Men i huad maade oc met huad Condition oc Vilkaar dette skal forstaais lærer Propheten Ezechiel gantske merckelig oc klarlig i sit 18. Capitel / at Faderens Fromhed icke hielper Børnene / om de afffalde fra Forældrenis Gudelighed / ey heller Faderens Ondskaff skader Børnene om de omuende sig fra deris wrætferdighed. Sønnen / siger hand / skal icke bære Faderens Misgierning / oc Faderen icke Sønnens / men den Rætferdigis Rætferdighed skal vere offuer hannom / oc den wrætferdigis wrætferdighed skal vere offuer hannom. Huorfore skal Søñen icke bære Faderens misgierning? Fordi hand giorde ræt oc vel / oc haffuer holdit oc giort all min Ræt / derfore skal hand Leffue / thi huilcken Siæl som synder hun skal Dø / men der som den wgude-

 lige

lige omuender sig fra alle sine Synder/ som hand haffuer giort/ oc holder alle mine Bud / oc giør ræt oc vel/ da skal hand leffue/ all hans offuertrædelse/ som hand haffuer giort skal icke ihukommis.

Dette skal paaminde alle Forældre/ at de formedelst Fromhed oc Gudfryctighed daglige beflitte sig den Stund de leffue/ at indlegge deris Børn oc Arffuinge/ det Liggende Fæ/ som dennom kand gaffne oc forfremme oc bliffue stedse oc altid Varactigt hos deris Børn oc Børnebørn/ Oc som Sirach her siger / beholde en god Arff / oc deris efftarkommere kunde bliffue i Pacten / det er / i det Guds Naadis forbund eller foriettelse / huilckit hand giorde oc tilsagde Abraham. Gen. 17. At hand vilde vere hans Gud oc hans Sædis Gud Euindelig.

Wgudelige Onde oc gerige Forældre see sig vel til at de i Naadens tid omuende sig fra deris ondskaff oc wrætferdighed/ som de idelig øffue sig vdi/ synderlig at vdsiwe oc fortrenge de Fattige/ paa det de kunde deris Børn oc efftarkommere stort Gods oc mangfoldig Rigdom eff-

terlade/

terlade / til at opholde deris Stam oc Stat / huilckit dog intet paa det sidste gaffner eller hielper dem / men forsuinder som Dugg for Solen / oc flyder som Vand til Strømme / eller som Sirach i det 41. siger / bortsigis som en Beck / oc som Torden forsuinder i Regn. Saa at Forældrene intet andit haffue eller bekomme der vdaff / end Trældom / oc en ond Samuittighed / Børnene ey heller andit end Synd oc Skam / indtil de det igen kunde faa atspredt oc forød det / oc de begge siden / baade Forældre oc Børn bekomme den euige Fordømmelse / naar andre haffue Godzit oc er henkommit / maa skee / i deris Hender / huilcke de mindst haffde tenckt / oc nødigst vilde vndt det / Exempel giffuer det nocksom tilkiende i mange Ypperlige Personers Børn oc Affkom / saa at det gaar til som Dauid i den 39. Psalme siger : De samle oc vide icke huo det skal faa. Oc Sirach i 42. De vgudeligis Børns Arffuegods forkommis / oc deris efftrkomere skulle bliffue foractede. Læs den 49. Dauids Psalme / huor Propheten saa siger :

Det

Det er deris Hierte / at deris Hus kunde bliffue altid / deris Bolige kunde bliffue Euindelige / oc haffue stor ære paa Jorden. Alligeuel kunde de icke bliffue i saadan værd / men de mue der fra lige som Fæ. &c. De ligge i Helffuede lige som Faar / Døden slider dennom / oc de Fromme skulle snart regere offuer dennom.

Jlige maade er det oc forgæffuis / at Børn oc Blods foruante pucke oc rose sig enten aff deris Affkom / slect oc Byrd / Edel blod oc gammel Stamme / eller aff deris store Gods oc rigdom oc de velbygde Herre Sæder / vden saa er / at deris Forfædre oc Formend haffue verit ædel oc Rige vdi Gud. Ey heller haffuer det stort paa sig / at onde Børn oc affkomme berømme sig aff deris Fromme Forældris Gudfryctighed / Erlighed oc Edele Gierninger / vden de selff legge vind paa / der vdi at efftерfølge dem / ellers er det dennom mere til spaat oc vanære end til ære oc berømmelse / at neffne deris Forfædris Naffn / efftеrdi de aff en god Rod / ere selff bleffne onde Grene.

Deris Legome ere begraffne i Fred.

Det Fierde met huilcket Gud vil beløne de Frommis oc Gudfryctigis trældom oc Arbeide / er en salig affgang aff denne Verden / oc siden den euige Ro oc huile i Himmerige. At lige som de Menniske der haffue trælit oc arbeidit den gantske Dag / stunde til Afftenen / at de kunde komme til deris Soffuekammer / oc huile deris træte oc mødige Legome: Saa ere oc alle GVds Børns Legome som haffue hafft stor wro met trældom oc Arbeyde i denne Verden / huilcken er intet andit end Molestia & Labor, som Dauid siger Psalm. 90, det er / Jammer Elendighed / Arbeid oc Trældom / Oc som Job siger i det 7. oc 14. Cap. en Strid / met Dieffuelen / Verden / Kiød oc Blod / Lycke oc Wlycke / oc Døden paa det sidste / disse Legome siger Sirach ere Begraffne i Fred / det er / de skulle siden effter saadant Arbeyde / huile sig i deris Graffuer som i Soffuekammer / effter

ter de haffue sagt denne Verden gode
Nat/ oc deris Siæle ere formedelst de hel-
lige Engle henførde i Abrahams skiød/
saa at alle deris Fiender/ sorrig/ møye oc
Arbeide skal da lade dennom bliffue i
Fred oc wuexerede. Thi den timelige
Luc. 16. Død giør en Ende paa saadant altsam-
Sap. 4. men/ oc er en begyndelse paa den euige
ro oc huile/ Sundhed oc Salighed/ huil-
cken Fredzens Første JEsus Christus
skal sine Vdualde effter sit løffte Ioh. 14.
da metdele/ som der oc staar i Aabenba-
relsis Bog 14. Cap. Salige ere de døde
som Dø i HErren/ thi Aanden siger at
de huile sig aff deris Arbeide/ oc deris
Gierninger følge dennom effter. Item
i det 21. Cap. De skulle icke Hungre el-
ler Tørste mere/ Gud skal affto Graa-
den aff deris Øyne/ oc Døden skal icke
mere vere/ ey heller skrig eller Pine. Oc
Dauid i den 116. Psalme trøstelig sagde:
Min Siæl kom tilbage igen til din hui-
le/ thi HErren giør vel imod dig/ du
ructe min Siæl fra Døden/ mine Øyen
fra Graad/ min Fod fra skrid.

Det er det som den gamle Jøde

Aben

Aben Ezra sagde. Qui coram vero
Deo ambulat, etiam in morte videbit
pacem. Den som i dette Liff vandrer
for den sande Gud / hand skal see Fred i
Døden. Oc den hellige Abbit Bernhar-
dus skriffuer merckelig om den forandring
som skeer ved Døden/ sigendis: Mors
est transitus de labore ad refrigerium,
de expectatione ad præmium, de agone
ad brauium, de morte ad vitam, de fide
ad noticiam, de peregrinatione ad quie-
tem, de huius mundi exilio ad veram
patriam: Døden/ siger hand / er en
bortgang fra Arbeide til Rolighed / fra
forlengelse til betalning / fra striden til
æren/ fra Døden til Liffuit / fra troen til
beskuelsen/ fra Pillegrims færd til stilhed/
oc fra denne Landflyctighed til det rette
Hiem oc Fæderneland. Derfaare kal-
dis oc Christne Menniskis Graffuer
Soffuekammer Esaiæ 26. Daniel 12.
vdi huilcke / de effter denne timelige Død
nedleggis til søffn oc rolighed / indtil den
yderste Dommedag / paa huilcken Ræt-
ferdighedsens Soel / JEsus CHristus
skal oprinde/ oc da som en beskickit Dom-

mere

mere offuer Leffuendis oc Døde/ opueck
oc fremkalde alle Menniske ved sin Ba
sunis røst/ oc siden giffue huer effter som
hand haffuer handlit i Legomens Leffnit/
huad heller det er gaat eller ont. 2. Cor. 5.

Deris ære skal icke forgaa.

Huad de Gudfryctige effter en glædelig Opstandelse skulle bekomme/ giffuer Sirach met disse Ord tilkiende/ at de skulle bekomme ære / det er / kronis met den wforuisnelige æris Krantz i Guds Rige/ om huilcken der talis hos S. Pouel i det 1. Cor. 9. til Timoth. i det andit Breffs 4. Cap. S. Peder i sit første Breff. 1. Cap. Oc Dauid i den 8. Psalme siger / du skalt krone hanom met ære oc Herlighed.

Huad dette er for en ære oc Herlighed/ kand intet Menniske i denne Verden vdsige/ ja icke nocksom betencke / thi intet Øye haffuer seet/ intet Øre haffuer hørt/ oc aldrig er kommit i nogit Menniskis Hierte / huad Gud haffuer beredt denom som hannom elske som Paulus 1. Cor. 2. vidner aff Esaiæ Bogs 64. Cap. Do
kund

kunde wi denne ære saa met tu Ord be-
skriffue/ at den staar her vdi / sidze oc
altid at vere hos Gud / see Gud Ansict
fra Ansict / det er / saadan som hand er /
frydis i Gud/oc det euige gode/ oc aldrig
atskillis fra GUD/ men altid opfyldis
met saadan Ære/ Glæde oc Salighed/
som Gud i sig selff / oc hans hellige En-
gle oc Vdualde aff hannom skulle haffue
oc nyde/oc det i all Euighed vden all om
skifftelse oc foruendelse. Derfor giffuer
oc Sirach hende dette Vilkaar / at hun
icke skal forgaa/giørendis der met forskel/
imellom Himmerigis Ære / oc den Ære
oc Herlighed/som Menniske i denne Ver-
den haffue oc bruge/huilcken er idel vana
gloria/det er/ forfengelig oc forgengelig/
som snarlige forsuinder oc affalder / som
Salomon i sin Predicke bogs første Cap.
siger. Forfengelighedz forfengelighed/
oc det er altsammen idel Forfengelighed.

Deris Naffn leffuer Euindelig.

Dette siger oc Dauid i den 112.

Psalme/ In memoria æterna erit iustus. Den rætferdige skal vere i en euig Hukommelse/ aarsagen hui det skal saa vere/ setter Paulus til de Philip. i det Fierde. Fordi de ere skreffne i Liffsens Bog/ Om den Bog taler Johannes i sin Aabenbarelse 20. Cap. Bøgerne bleffue opladne/ oc der bleff en anden Bog opladen/ huilcken er Liffsens Bog/ oc de Døde bleffne dømte effter Skrifften/ i de Bøger effter deris gierninger. Denne Liffsens Bog er intet andit (effter Menniskelig vijs at tale) end en opregnelse eller efftertenckelse vdi GVds Euige Hukommelse/ som i it klart Register oc Tegnebog/ oc for CHristi Domstol paa den Yderste dag en aabenbare vdraabelse oc bekendelse paa alle Vdualde/ huilcke met Troen annamede oc bekiende hannom oc hans kiere Søn JEsum CHristum i denne Verden oc bleffue der vdi Bestandige til enden/ som der staar i Aabenbarelsens Bog 3. Cap. Huo som offueruinder hand skal Klædis met huide Klæder/ oc ieg vil icke vdslette hans Naffn aff Liffsens Bog oc ieg vil bekiende hans Naffn for min

Fa-

Fader/ oc for hans Engle / oc Christus Matt. 10.
selff siger/ huo mig bekiender for Verden/ Marc. 8.
ieg vil bekiende hannom for min Him- Luc. 9.
melske Fader oc alle hans hellige Engle.
Esaiæ. 43. Jeg kallede dig ved dit Naffn/
du est min.

De lode it erligt rycte effter sig. Folckene tale om deris Vijsdom / oc Menigheden kundgiøre deris Loff.

Lige som deris Naffn ere skreffne i Liffsens Bog (som nu sagt er) saa skal deris Rycte stedse bliffue beuarit hos Meñisken/ baade de som nu ere oc her efferkommendis vorde/ huilcket gode erlige rycte oc Naffn / er det allerenißte som it Menniske effter Døden beholder aff alt det som hand lader effter sig i denne Verden: Thi strax wi haffue sagt dette timelige gode nat/ saa tage Arffuingene/ gods oc

Rigdom / oc maa skee / racke fuld lidet gaat derfor: Jorden giffuis vore Legome til forraadnelse: Siælen (om mand ellers haffuer Leffuit oc Døit Christelige) foruaris i Abrahæ skød: Men vort gode Naffn oc rycte / bliffuer hos Menniskene beuarit oss til Christelig oc lofflig amindelse oc betenckelse. Dette gode Naffn / siger Salomon Prouerb. 22. er bedre end stor Rigdom oc Gods / oc Lucter kaasteligere end Balsom/Ecclesiast. 7. See fordi til / siger Sirach i det 42. Cap. at du holder it gaat Naffn/ det bliffuer vissere end Tusinde liggende Fæ aff Guld. Jhuor gaat it Leffnit er / da varer det en liden tid / Men it gaat Rycte bliffuer euindelig.

Men det er gantske sørgeligt/ at mange Kiødelige oc Epicureiske Menniske i Verden aldelis intet eller oc gantske lidet/skøtte eller acte Gud/Æren eller Rycter/ ere til freds/ huad heller Menniskene tale ilde eller vel om dennom/ oc lige som de føre it uchristeligt/ skadeligt oc forargeligt Leffnit / oc derfor beholde for Gud en ond Samuittighed: Saa lade de oc

paa

paa det sidste en slem oc vederstyggelig stanck oc lucte effter sig hos Menniskene/ at mand veed dennom intet andit effter at sige/ end de vaare gamle nock/ oc haffde verit gaffn/ at de aldrig haffde bleffuit fødde eller oc lenge siden ødde/ om huilcke ocsaa Sirach taler i denne Text/ effter at hand haffuer lærdt om de Fromme oc gode/ giør hand strax en Antithesin oc beskriffuelse paa saadane onde oc wgudelige Kroppe huilcke intet gaat haffue vdrettit i denne Verden sigendis.

De andre haffue ingen Prijs / de ere omkomne lige som de haffde aldrig verit/ oc der de end leffuede/ da vaare de som de haffde intet leffuit/ oc deris Børn ocsaa effter dennom.

Her beskriffuer hand dennom aff fire stycke: 1. At de haffue ingen Prijs eller

ler Ære. 2. De ere omkomne lige som de haffde aldrig verit. 3. At de ere som de haffde aldrig leffuit. 4. At deris Børn bliffue lige saa effter dennom.

De andre kalder hand dem/ som haffue ilde holdit Hus i Verden/ fordt it forargeligt oc Skalcke leffnit / giort alt ont oc intet gaat / endog de haffde vel haffe Verdsens Ære oc Pral / den stund de vaare her / saa haffuer den dog paa det sidste ingen Bistand oc aldelis intet kunde hielpe dennom / thi hun er icke rodfest huercken hos Gud eller Menniskene / oc fordi bliffuer hun dennom paa det sidste til allsomstørst Skendsel / som Propheten Oseas i sit 4. Cap. siger. Deris Ære er bleffuen omuend til Skendsel/ oc Esaiæ i det 47. Din Skendsel skal Aabenbaris/ Item Habacuch 2. Hand er opfylt met skendsel for Ære. O huad det er en ond vedsel oc omskifftelse/ at bekomme
1. Sam. 25 for denne kaarte Forfengelige Ære / den
Dan: 5. euige Blusel oc Skam / som Balthasar/
Luc: 12. Nabal / den rige Frodzere/ Herodes oc
& 16, andre saadane er vederfarit. Tenck her
Act: 12. paa du vgudelige/ traadsige oc hofferdige

Menniske/

Menniske/ som hoffmoder dig aff din sto-
re Ære/ Gods oc Adelskaff/ der du haff-
uer i denne Verden.

Derneſt ſiger hand/ **De ere bleff-
ne borte ſom de haffde aldrig
verit.**

Huad det er/ Forklarer Dauid ſmuct
i den Første Pſalme/ Lignendis den vgu-
delige ved Auner/ der værit bort ſpreder/
at de icke findis mere. Aarſagen hui de
ſaa forgaa ſettis i den 69. Pſalme/ huor
der ſtaar / Vdſlet dennom aff Liffſens
Bog / at de icke bliffue opſkreffne met de
Retferdige. Pſalm: 52. Gud ſkal aldelis
vdſlette dig aff de leffuendis Land. Huor
for de oc ſigis at bliffue borte ſom de al-
drig haffde verit/ ſom der ſtaar i den 37.
Pſalme / Jeg ſaa en vgudelig hand
vaar ſtolt/ oc hand bredde ſig vd oc Grø-
nedis ſom it Laurbertræ / der ieg gick der
frem/ da vaar hand borte / Jeg ſpurde
effter hannom / ſee da bleff hand ingen-
ſteds funden.

Her maatte nogen ſige/ Huor bliffue

de da/men de saa forsunide? Johannes i sin Aabenbarings Bogs 20. Cap. Suarer der til sigendis / Der som nogen icke bleff funden skreffuen i Liffsens Bog / hand bleff bortkast i den gloende Pøl / huilcken der brender met Ild oc Suogl Apocalip: 21. Gud beuare oss Naadelige at wi icke findis i det Herberge.

For det tredie/siger hand om dennom/

At der de end Leffuede/ vaare de lige som de icke haffde leffuit.

Wi skulle vide at dette naturlige Liff wi leffue her/er icke det rette liff for Gud/ men dette / at hand leffuer i oss oc ved sin hellig Aand oc Naade styrer oc regerer oss / oc wi vdi hannom / ere/ røris oc
Act:17. føris til alt det som hannom er Teckeligt oc Behageligt/ som Paulus siger om sig/
Gala :2. Det er icke ieg som leffuer / men Christus leffuer i mig. Naar fordi Menniskene forlade Gud oc hand dennom igen/ saa ere de Leffuendis Døde / fordi den

Aande-

Aandelige Død haffuer nedslagit dennom/ det er / Gud som er Liffuit / er vigit fra dennom / som hand vigte fra Saul oc den onde Aand gick til hannom oc plagede hannom. 1. Samuel 16. Oc derfor kalder Jeremias Prophete saadane Menniske Aadsel / for de baade Stincke oc Lucte for Herren som døde Corper. Dernest haffue de ingen følelse at finde deris dødelige skade oc Fordømmelige wselhed/ men ere som Paulus siger ἀπηλγηκότες det er / forhærdede oc hengiffne i it vanartigt genstridigt sind. Megit mindre kunde de omuende sig selff oc røre sig til at opsøge Raad oc Lægedom imod saadan deris dødelige Bræck oc forderffuelse / men bliffue liggende vdi deris døde Gierninger/ oc der vdi Forfülne / indtil de paa det sidste henryckis til den euige Død/ oc aldelis vdeluckis fra Guds Arff oc Eyedom i Himmerigis Rige.

Oc deris Børn ocsaa efter dennom.

Lige som den Hellige Lærefader tilforn sagde om de Gudfrycktigis Sæd oc Affkom/ at de skulle bliffue i Guds Naadis Pact oc forbund deelactige/ oc der vdi altid bestandige om de i deris Forældris Gudfryctige oc Ærlige fodspor indtræde: J lige maade siger hand ocsaa om de wgudeligis Affkom/ at de skulle arffue de samme vilkaar som deris Forældre for dennom hafft haffue / om de dennom i lige væsen oc vilkaar effter følge. Det er/ vere vdi Guds Vrede oc wnaade oc paa det sidste bliffue wlyckſalige oc aldelis forgaa/ om de end skønt en tid lang ved Verdens Forfengelige Lycke oc Skæffne blomstris oc grønis/ Psal. 49. Saa fare de dog hen effter deris Fædre oc see Liusit aldrig mere. Thi all den plantelse siger Christus / som min Fader icke haffuer plantit skal oprycktis / Matth. 15. Oc alt det som icke er aff Gud/ sagde den Gamle Raadsherre Gamaliel Actor: 5. Det haffuer ingen bestandighed / oc Sirach i det 14. Den wgudeligis efterkommere skulle icke faa Grene/ oc de wrætferdigis Rod staar paa en bar Klippe / oc der som

de

de end stode i stor Vedske oc hos store Vand/ saa skulle de dog opryckis før de bliffue mode: Men at giøre vel/ er som en Velsignet Vrtegaard oc Barmhiertighed bliffuer euindelige.

Saa maa nu dette vere saa kaartelige sagt om de tuende stycke ieg i Begyndelsen aff denne Text fremsette.

Det Første/ om Guds store velgierninger hand metdeler Land oc Riger/ i det hand dennom met gode fromme Christne Øffrighed oc Visse Hoffueder forsørger/giffuer Lycke oc fremgang der vdi/ oc ved saadane forarbeider megit gaat til sit egit Allerhelligste Naffns Ære/ sin Christne Kirckis hielp oc trøst oc til sin Fattige Menigheds beskermelse oc velfærd.

Dernest huor Rundelig samme gode Gud afflegger oc betaler saadane tro Mend oc Tienere met sin Velsignelse oc Benedidelse i Liffuit/ i Døden oc paa Dommedag i Himmerige. Saa oc huad de onde oc wgudelige haffue at foruente.

Gud du Allerkieriste Fader giff oss din Hellig Aand oc Naade saadant met

tack-

tacknemmelige Hierter at anname oc be-
kiende / oc altid nyde oc bruge dine helli-
ge Gaffuer oc Velsignelser vdi bestan-
dig Fred oc Rolighed til Liff oc Siæl/ oc
Hielp oss naadelig at wi Christelige oc
vel kunde skillis fra denne elendige Jam-
merdal/ oc effter en Glædelig opstandel-
se/ bekomme det euige Liff oc Salighed
hos dig i Himmerige/ oc det for din eni-
ste elskelige Søns / vor kiere Bro-
ders oc Frelseris Jesu Chri-
sti Døds oc Æreful-
de opstandelsis
skyld

A M E N.

POSTERITATI GRATÆ CONSECRATVM.

***

NICOLAVS KOSIVS, Dominus Thorop, nobilitatem generis sui, ingenij & pietatis cultura, vsus præcipuè duobus magni nominis præceptoribus, NICOLAO HEMMINGIO & PHILIPPO MELANTHONE, à primis annis ita exornauit, vt cùm virilem ætatem attigisset, illustre fuerit Borealium horum Regnorum decus & præsidium. Nam cùm Secretarij munere in aula Regia præclarè multis annis primum perfunctus esset; Tandem præstantißimo heroi & de Ecclesia vniuersaq́ patria plurimũ merito, Domino IOHANNI FRIIS de Heßelager, trium

poten-

potentißimorũ Regum Daniæ ſupremo Cancellario, ſuccenturiatus: demandatã prouinciam, dignitate quidem ſummam, ſed ingentibus & continuis interpellatã curis, feliciter, circumſpectè, grauiter, et eximia cum laude ſuſtinuit: vt FRIDERICO II. Rege potentißimo & fortunatißimo æquißimis ſceptris imperante, Regna Daniæ & Noruegiæ, reliquæq; amplißimæ ditiones his adiunctæ, in toto terrarũ orbe, Religionis puritate, heroum magnanimorum copia, doctorum frequentia, iuris adminiſtratione, animorum inter omnes ſubditos concordia, eius conſilÿs & ſubiectionibus gubernatæ, florentes eminuerint. Illuſtrißimo verò principi, Domino CHRISTIANO IIII. Domino noſtro clementißimo, auſpicatißimo omine in paternis regnis ſuccedenti, ita fidem ſuam probauit, vt quæ felicitas, nunquam ſatis laudatis Regibus Domino CHRISTIA-

NO

NO III. & FRIDERICO II. immortalis memoriæ, imperantibus ad singulos omnium ordinum status deuolu- ta fuit, integra inuiolataq́ꝫ huc vsq́ꝫ apud nos permanserit. Efficiat dominus vt atauorum abauorumq́ꝫ celebritas, aui pa- uisq́ꝫ pietas & fortunata prudentia, in serenißimum & clementißimum regem nostrũ Dominum CHRISTIA- NVM IIII luculenter deriuentur, ipsiusq́ꝫ Maiestati sufficiat multos FRI- SIOS & COSIOS, quó puritas doctrinæ, Regni totius & Nobilitatis dignitas, Magistratuum authoritas, Academiæ collegiorumq́ꝫ immunitates, ci- uium libertas, omniumq́ꝫ subditorum salus, ad seros vsq́ꝫ nepotes, in gloriam nominis sui, prorogentur.

Amen.

*

ΣΤΕ-

ΣΤΕΝΑΓΜΟΣ.

AH, CAPVT amisit sublato Dania Rege
Quo mage florentem Regio nulla tenet.
Hei mihi COR patriỹ periỹt sed nobile Regni,
COSIVS vt summum clausit in orbe diem.

A

Christiano Machabæo Alpinate affusis copiosè lachrimis.

